

**Univerzita Pardubice
Fakulta Filozofická**

**Kardinál Ditrichštejn a jeho vztahy k římské kurii ve
světle dopisů tří papežských nunciů (1621-1634)**

Zdeňka Horáčková

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

.....

V Jaroměři dne 27. února 2020.

I. Úvod

Kardinál a olomoucký biskup František Ditrichštejn byl jedním z nejdůležitějších aktérů pobělohorského dění u nás. Velkého významu jeho osobnosti dodává fakt, že od roku 1621 stál jako místodržící v čele Moravy. Z pozice vysokého církevního hodnostáře a vlivného politika působil na Moravě během bouřlivé doby, kdy se české země staly jedním z bojišť tehdy probíhající třicetileté války. Život i kariéra Františka z Ditrichštejna byly tímto evropským konfliktem značně ovlivněny. Porážka stavovského povstání a následně císařem svěřená funkce místodržícího pro něj znamenaly mimořádnou příležitost významně se podílet na procesu rekatolizace a ustavování pobělohorského pořádku, kterou kardinál Ditrichštejn využil beze zbytku.¹

Tato práce si klade za cíl podhalit některé z aspektů Ditrichštejnova vztahu k papežské kúrii, a to zejména ve vymezeném časovém období let 1621-1634. Je tedy zasazena do doby, kdy kardinál Ditrichštejn disponoval největším vlivem, a kdy se kromě role duchovního pastýře ve větší míře ujímal i role vrcholného politika a diplomata. Byl v těchto letech jedním z nejvýraznějších aristokratů v českých zemích, avšak v rámci rozvíjení vlastních ambic a strategií se musel nevyhnutelně přizpůsobovat vnějším okolnostem. „Navenek“ ho totiž vázala trojí loajalita. Coby služebníka církve k papeži, cobý vysokého zemského šlechtice k císaři a cobý španělského klienta ke katolickému králi. To, jakým způsobem se měnily vztahy těchto tří mocenských hráčů na pozadí válečných konfliktů stanovených let, nacházelo svůj odraz i v životě kardinála Ditrichštejna a mohlo vrhat buď světlo, nebo stín na jeho osobní možnosti.²

Největší pozornost bude můj příspěvek upírat k Ditrichštejnovu vztahu ke Svatému Stolci, a to na základě souborů korespondence tří apoštolských nunciů, kteří s kardinálem komunikovali ve zmíněném období od císařského dvora. Mezi lety 1621-1634 jimi byli Carlo Caraffa, Giovanni Battista Pallotto a Ciriaco Rocci.³ Zde je nutné poznamenat, že ačkoliv vytyčené

¹ Základní literatura k Ditrichštejnovi: Pavel BALCÁREK, *Kardinál František Ditrichštejn (1570-1636)*, České Budějovice 2007. Tomáš PARMA, *František kardinál Dietrichstein a jeho vztahy k římské kúrii. Prostředky a metody politické komunikace ve službách moravské církve*, Brno 2011. Rovněž Emil KORDIOVSKÝ – Miroslav SVOBODA (edd.), *Kardinál František z Ditrichštejna a jeho doba. XXIX. mikulovské sympozium, 11.-12. října 2006*, Mikulov 2006.

² Ditrichštejnovu roli jako klienta papeže a španělského krále rozebírají: Rubén GONZÁLEZ CUERVA, *La forma de lo informal. Los agentes del cardenal Dietrichstein*, in: Guillermo Nieva Ocampo - Rubén González Cuerva - Andrea M. Navarro (eds.), *Monarquía, Corte y Reinos. El sistema político del Antiguo Régimen* (s. XIV al XVIII), Tucumán 2016, s. 253-276. Nebo také Pavel MAREK, *Politický vliv Španělska a papežského státu na císařském dvoře Ferdinanda II.*, ČMM 126, 2007, s. 285-318. Problematikou se obecněji zabývá i Rubén GONZÁLEZ CUERVA, *Vienna, the Spanish Ambassador and the Nuncio: the 3rd Marquis of Aytona and the Fading Catholic Alliance (1624-1629)*, *Theatrum Historiae* 23, 2018, s. 113-132.

³ Nunciatury, které byly do dnešního dne editovány a publikovány: Roetraud BECKER (ed.), *Nuntiatuerberichte aus Deutschland. Nuntiaturen des Giovanni Battista Pallotto und des Ciriaco Rocci (1630-1631)*, Tübingen

období let 1621-1634 spadá do doby vlády jediného císaře, Ferdinanda II., papežský stolec naproti tomu během roku 1623 zaznamenal změnu, a to poněkud radikální. Řehoře XV. vystřídal Urban VIII., papež z rodu Barberini, který svou pro-francouzskou politikou a rozhodným prosazováním mocenských strategií vlastního rodu nejen v rámci Říma výrazně narušil plodnou spolupráci papežského stolce s Habsburky.⁴ Zhoršení vzájemných vztahů našlo na evropské scéně svůj odraz mimo jiné i v jejich společném postupu při prosazování protireformačního projektu, který se zbrzdil a zkomplikoval.⁵ Nepříznivá atmosféra vztahů ovlivnila i kardinála Ditrichštejna, věrného služebníka Habsburků, který byl však zároveň vysokým církevním hodnostářem, a musel se tak nutně s nově nastalou situací nějakým způsobem vyrovnat. Cílem toho příspěvku bude vysledovat, jakým způsobem nám o Ditrichštejnově pozici vypovídají dopisy papežských nunciů z výše uvedených let. Informace, vytěžené z této korespondence, pak uvedu do souvislostí kardinálova působení na Moravě. Bude tak možné na konci práce shrnout, v jakém tónu se komunikace nunciů s Ditrichštejnem nesla, a případně také dodat, jak tato korespondence dokresluje kardinálův vztah k svatopetrskému stolci, zejména pak v době pontifikátu zmíněného Urbana VIII.

II. Ditrichštejn ve víru trojí loajality

František z Ditrichštejna byl coby kardinál a vrcholný představitel církve na Moravě přímo napojen na papežskou kúrii. Nebyl to však pouze vztah s Římem, který Ditrichštejnovu aktivitu, jež zanechala na Moravě v pobělohorském období hluboké stopy, mohl ovlivňovat. Naskytuje se zde příležitost vyličit problematiku kardinálovy vícenásobné loajality, již byl kromě papeže vázán i k císaři a rovněž také ke španělskému králi. Ve velké míře se zde opírám o výstupy historiků, kteří se tohoto tématu dotýkají ve svém bádání o španělské a papežské politice na císařském dvoře v první polovině 17. století. V posledních letech vzniklo množství prací, které rozvíjejí problematiku frakcí působících na císařském dvoře, a které sledují, jaký vliv měly různé zájmové skupiny na politiku císaře v této době.¹⁵ V tomto rámci pestrých vztahů se přímo

2009. Hans KIEWNING (ed.), *Nuntiaturreichte aus Deutschland. Nuntiaturreichte des Pallotto. 1628–1630*. Bd. 1. 1628, Berlin 1895; Bd. 2. 1629, Berlin 1897. Joseph Godehard MÜLLER (ed.), *Carlo Caraffa vescovo d'Aversa, Relazione dello stato dell'Imperio e della Germania fatta dopo il ritorno della sua nuntiaturrea appresso l'imperatore 1628*, Vídeň 1859.

⁴ O pontifikátu Urbana VIII. zejména Irene FOSI – Alexander KOLLER (edd.), *Papato e impero nel pontificato di Urbano VIII. (1623-1644)*, Città del Vaticano 2013.

⁵ Problém důkladně mapuje Alessandro CATALANO, *Zápas o svědomí. Kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu (1598-1667) a protireformace v Čechách*, Praha 2008.

¹⁵ Tomáš Černušák se ve svých pracích hojně věnoval nunciiovi Antoniu Caetanimu, který pobýval na dvoře Rudolfa II. mezi lety 1607-1610. Jeho zásluhou jsou také publikovány edice Caetanioho nuntiaturre: Tomáš

nabízí svůj badatelský zájem zaměřit na osobnosti, které se pohybovaly na pomezí těchto frakcí, zkoumat jejich vícenásobnou loajalitu.¹⁶ Ve spletnosti tehdejších mezinárodních vztahů se ocitl i František z Ditrichštejna. Trojí loajalita jeho působení ve velké míře ovlivňovala a mohla pro něj při tom být stejně výhodná, jako omezující. Tyto protichůdné možnosti se během jeho života proměňovaly v souvislosti s vývojem evropských událostí a změnami politických strategií tří zmíněných mocenských činitelů. Následující řádky se zabývají specifiky Ditrichštejnových vztahů vůči jednotlivým autoritám.

Ve službách císaře

Když se kardinál v březnu roku 1621 vrátil z Vídně, kde setrval poté, co pro něj pobyt v českých zemích přestal být z důvodu stavovské vzpoury bezpečný, začal z titulu zemského gubernátora se stabilizací poměrů. Tento proces doprovázela jasná ambice utužit katolictví a vydobýt z nastalé situace pro katolíky co nejvíce výhod. Místodržitelská funkce, kterou byl pověřen císařem Ferdinandem II., značně multiplikovala Ditrichštejnův vliv na pobělohorské dění na Moravě. Kardinálovu nově nabytou moc navíc podtrhoval majetek, který se mu pro jeho rod podařilo úspěšně rozmnožit, a to zejména díky konfiskacím, jež proběhly po potlačení povstání.¹⁷ V Ditrichštejnově postavení tak oproti předbělohorským poměrům proběhl velký obrat k lepšímu, jelikož se nadále nemusel vymezovat proti tlaku nekatolických moravských politiků, s nimiž měl zejména v počátcích své kariéry jako mladý, ambiciózní a Římem vychovaný muž mnohé střety.¹⁸

ČERNUŠÁK (ed.), *Epistulae et acta Antonii Caetani 1607-1611. Partes IV-V*, Praha 2013-2017. Souhrn lze najít v: TÝŽ, *Papežská politika v českých zemích za nunciatury Antonia Caetaniho (1607-1609)*, *Folia Historica Bohemica* 25, 2010, č. 1, s. 7-22. Vznikla také samostatně vydaná studie Tomáš ČERNUŠÁK, *Všední život papežských nunciů u rudolfinského dvora*, Praha 2017.

Pavel Marek se zabývá španělskými vyslanci na císařském dvoře a jejich klientelními strategiemi, což je podrobně rozebráno v: Pavel MAREK, *La embajada española en la corte imperial (1558-1641): figuras de los embajadores y estrategias clientelares*, Praha 2013. Společně s Rubénem González Cuervou se věnují mapování španělské frakce na císařském dvoře, a to jak během vlády Filipa III. tak Filipa IV.: Rubén GONZÁLEZ CUERVA – Pavel MAREK, *Vienna/Prague. The Dynastic Network between the Imperial and the Spanish Courts (1556–1619)*, in: Rubén González Cuerva – Alexander Koller (edd.), *A Europe of Courts, a Europe of Factions, Political Groups at Early Modern Centres of Power (1550-1700)*, Lieden – Boston 2017.

¹⁶ Problémem vícenásobné loajality se zabývá například Paolo PIERATI, *The Pope, the King and the Family. Triple Loyalty and Diplomatic Negotiations of the Apostolic Nuncio Antonio Caetani at the Court of Madrid (1611-1618)*, *Libros de la corte* 12, 2006, s. 7-24.

¹⁷ Ke konfiskacím na Moravě Tomáš KNOZ, *Pobělohorské konfiskace. Moravský průběh, středoevropské souvislosti, obecné aspekty*, Brno 2006.

¹⁸ Pavel BALCÁREK, *Kardinál František Ditrichštejn*, České Budějovice 2007, s. 47-52. Popisuje, jak náročné bylo pro Ditrichštejna vydobýt si své místo mezi moravskými pány při tzv. svatojánském soudu roku 1600 a jak osamocený byl z počátku ve svých snahách rezolutně prosazovat katolictví. Prvním létům kardinála na Moravě se také věnuje Rudolf ZUBER, *Mladá léta kardinála Ditrichštejna*, Praha 1946.

Císařský patent, kterým Ferdinand II. učinil z Ditrichštejna zemského gubernátora, dal jasně na srozuměnou, že se kardinálovy pravomoci při nastolování nového pořádku na Moravě značně rozšířily.¹⁹ Stal se tak určující osobností při řešení nejen církevních, ale i politických otázek. Díky zjevné císařově důvěře mohl v první polovině dvacátých let zcela upozadit moravské stavy a soustředit ve svých rukou veškerou exekutivu. Kardinálova moc navíc v časovém horizontu, během kterého zastával úřad místodržícího, prostupovala i do soudní a zákonodárné oblasti.²⁰ Veškerý posun věcí při správě Moravy i při uskutečňování všech rekatolizačních zásahů šel proto z důvodu Ditrichštejnovy silné mocenské pozice poměrně hladce. Usnadňovaly je také dva další faktory. Jedním bylo rychlé a frekventované poštovní spojení mezi Vídní a Mikulovem, které umožňovalo informační výměnu, vzájemnou konzultaci a doručení normativních instrukcí gubernátorovi.²¹ Avšak nejdůležitější vnější okolností, která Ditrichštejnovi (a nejen jemu) ulehčovala snahy upevnit katolictví v zemi, byla funkčnost vzájemné spolupráce mezi císařem a papežskou kurií.²² Partnerství hrálo roli i během války, při níž se v tomto období podařilo katolické straně přemoci ve střední Evropě většinu nepřátelských sil.²³ Pro komunikaci s papežem mohl Ferdinand II. pověřit právě Ditrichštejna, který jako diplomatická spojka psal papeži Urbanu VIII. o pomoc ve válce krátce po jeho usednutí na svatopetrský stolec v roce 1623.²⁴ Hladká spolupráce netrvala příliš dlouho, jelikož se už v polovině dvacátých let 17. století partnerské sepětí vídeňského a římského dvora začalo prolamovat, ale dokud byly vztahy v dobré kondici, podařilo se v českých zemích dosáhnout četných úspěchů. Všechny kroky směřovaly k vytvoření nového vnitrostátního uspořádání, které dle přání kurie stálo na požadavku plošného vyznávání katolické víry, jež bylo nadále vnímáno jako výraz loajality vůči panovníkovi.²⁵

Úspěchů dosahoval i moravský místodržící Ditrichštejn, protože mu v letech bezprostředně po bitvě na Bílé hoře téměř nic nestálo v cestě. A nejednalo se pouze o pozitivní výsledky na poli

Badatelům jsou k dispozici také vydané edice Ditrichštejnovy korespondence, např. František HRUBÝ (ed.), *Moravské korespondence a akta z let 1620-1636 I-II*, Brno 1934-1937.

¹⁹ Jiří MIKULEC a kol., *Církev a společnost raného novověku v Čechách a na Moravě*, Praha 2013, s. 355.

²⁰ Tamtéž.

²¹ Tomáš KNOZ, *Pobělohorské konfiskace na Moravě jako komunikace na ose císař – zemský gubernátor*, ČMM 113, 1994, s. 102.

Ordinární císařská pošta mezi Mikulovem a Vídní byla zřízena už v roce 1618, jak píše P. BALCÁREK, *Kardinál František Ditrichštejn*, s. 106.

²² A. CATALANO, *Zápas*, Praha 2008, s. 69.

²³ Robert John Weston EVANS, *Vznik habsburské monarchie 1550-1700*, Praha 2003, s. 85. Jediným, koho se na počátku dvacátých let nepodařilo úplně zavraždit, byl sedmihradský kníže Gábor Bethlen, s nímž však v lednu 1622 vyjednal v Mikulově ve jménu císaře mír právě Ditrichštejn. K tomu P. BALCÁREK, *Kardinál*, s. 130-131.

²⁴ NA Praha, Sbírka prepisů z italských a vatikánských archivů, kart. 174, i. č. 749, fol. 104-109.

²⁵ P. BALCÁREK, *Kardinál*, s. 130-131.

rekatolizace, jakými bylo například vytlačení nekatolíků z městských rad nebo vydání patentů namířených proti nekatolickým sektám. Ditrichštejn se v tomto čase, který mu byl tak příznivě nakloněn, rovněž zasazoval o zlepšení postavení vlastního duchovenského stavu na Moravě, zejména při jeho působení na zemském sněmu.²⁶ Toto Ditrichštejnovo úsilí pak dosáhlo vrcholu při sestavování Obnoveného zřízení zemského, v němž se díky kardinálovi podařilo ukotvit prvenství duchovního stavu při moravských zemských sněmech, čímž si olomoucký biskup definitivně pojistil vlastní pozici. To, že se Ditrichštejnovi tento právní zvrat povedlo prosadit, svědčí o velké míře a významu jeho vlivu. Svým mocenským postavením tak na Moravě dočista zastíňoval ostatní vysoké zemské úředníky.²⁷

Gubernátorem byl Ditrichštejn až do prosince 1624, poté ho císař jmenoval zemským hejtmanem. Tento titul, který zanechával velkou míru politické moci v jeho rukou, mu byl znovu potvrzen v následujících letech, a Ditrichštejnovi pak zůstal až do konce jeho života.²⁸ V roce 1624 byl také povýšen do stavu říšského knížete, zároveň byl císařovým tajným radou, z čehož mu byl přislíben měsíční plat.²⁹ Vše svědčí o velmi dobrém vztahu mezi ním a císařem Ferdinandem II., z kterého mohl kardinál těžit, a postupně se tak přibližovat k dosažení svého vytouženého úřadu, jímž byla funkce protektora Germánie. Osobnosti, které dosáhly tohoto lukrativního postu, byly pověřeny vyřizováním a tlumočením všech problémů říše spadajících do církevní sféry přímo v Římě.³⁰ Skrze tento úřad by se Ditrichštejn, který už tak hrál církevně-politickou roli, dostal v oblasti, kde se prolínal náboženská a světská sféra, na jednu z nejvyšších úrovní, jelikož by mu bylo umožněno reprezentovat osobu císaře na papežském dvoře, kde by tak rovněž mohl dlouhodobě rezidovat.³¹ Je známo, že tento úřad Ditrichštejn získal, ale až během dvou posledních let svého života. Do té doby byl protektorem dědičných habsburských zemí (od roku 1604 do 1634), což nebyla tak výnosná pozice jako úřad protektora Germánie, nicméně určitý vliv Ditrichštejnovi, který tak svou osobou zaštiťoval biskupství v českých zemích, Rakousích a Uhrách, přesto poskytoval.³²

²⁶ J. MIKULEC a kol., *Církev*, s. 355.

²⁷ František MATĚJEK, *Morava za třicetileté války*, Praha 1992, s. 61-62.

²⁸ J. MIKULEC a kol., *Církev*, s. 356.

²⁹ Tamtéž. Ditrichštejn měl za výkon této funkce každý měsíc pobírat 1000 zlatých.

³⁰ P. BALCÁREK, *Kardinál*, s. 104.

³¹ Tomáš PARMA, *Kardinál František Dietrichstein a jeho vztahy k římské kurii*, Brno 2011, s. 185. Ditrichštejn se o získání titulu protektora Germánie snažil už v letech 1602-1604, a znovu v roce 1611, ale neúspěšně. Tamtéž, s. 189.

³² Tamtéž, s. 190.

Klientem španělského krále

František z Ditrichštejna byl ale především klientem španělského krále. K této roli ho předurčoval jeho španělský původ, pokrevní příznenost s významnými španělskými rody i držba rozlehlých panství na Pyrenejském poloostrově, která Ditrichštejnům od dob Adama, Františkova otce, připadala.³³ Jelikož se kardinál narodil v Madridu, formovalo ho během dětství právě Španělsko. Po dobu dospívání na něj navíc působil kosmopolitní Řím. Z tohoto důvodu neměl Ditrichštejn ani poté, co se definitivně usadil na Moravě, k zemím Koruny české a jejich tradicím nijak hluboký vztah.³⁴ Výrazněji cítil spíše příslušnost vlastnímu rodu ke Španělsku, což je pochopitelné z několika důvodů. Jeho matkou byla roditelka Španělka Margarita de Cardona, šlechtična ze starobylého katalánského rodu, a jeho otec Adam z Ditrichštejna se ve službách Habsburků u španělského dvora těšil významnému postavení. I Františkovi sourozenci měli na Španělské království silné vazby. V největší míře se to týkalo jeho sester, které ve Španělsku na rozdíl od Adamových synů zůstaly a během služby u madridského dvora se provdaly za španělské šlechtice.³⁵

K podpoře španělského krále a jeho politiky, o kterou se ze svého vlivného postavení a díky úzkému kontaktu s císařským dvorem mohl Ditrichštejn zasazovat, ho jako spoustu jiných motivoval příslib odměny, kterou Filip III. a po něm i Filip IV. za takové služby poskytovali. Španělsko si od 16. století v rámci pojištění svých mocenských zájmů v Evropě poctivě budovalo svou vlastní síť spolupracovníků a přívrženců, za jejichž loajalitu španělská koruna ochotně utrácela množství svých zdrojů.³⁶ Ať už Ditrichštejnové sklidili benefit ve formě peněží, nebo v podobě nových statků, šlo jednoznačně o slušný zisk, jelikož na ně katoličtí králové svoji štědrostí nešetřili. Kardinál Ditrichštejn tak ochotně požíval výhod této

³³ Pavel MAREK, *Politický vliv Španělska a papežského státu na císařském dvoře Ferdinanda II.*, ČMM 126, 2007, s. 308. Adamovi z Ditrichštejna se věnuje Fridrich EDELMAYER, *Honor y Dinero: Adam de Dietrichstein al Servicio de la Casa de Austria* Studia Historica. Historia Moderna 11, 1993, s. 89-116. V českém prostředí vznikla magisterská diplomová práce Stanislav LUSKA, *Španělská korespondence Adama z Ditrichštejna*, Brno 2014. (FF MUNI)

³⁴ Pavel MAREK, *La embajada en la corte imperial (1558-1641). Figuras de los embajadores y estrategias clientelares*, Praha 2013, s. 120-121.

³⁵ Rubén GONZÁLEZ CUERVA, *La forma de lo informal. Los agentes del cardenal Dietrichstein*, in: Guillermo Nieva Ocampo - Rubén González Cuerva - Andrea M. Navarro (eds.), *Monarquía, Corte y Reinos. El sistema político del Antiguo Régimen (s. XIV al XVIII)*, Tucumán 2016, s. 253-276.

³⁶ K tomuto tématu zejména monografie Fridrich EDELMAYER, *Söldner und Pensionäre. Das Netzwerk Philipps II. im Heiligen Römischen Reich*, München 2002. Dále Tomáš ČERNUŠÁK, *The relationship network of nuncios and forms of reward for its members at the imperial court of Rudolf II. (1572-1612)*, *Theatrum historiae* 23, 2018, s. 55-74. Nebo také P. MAREK, *La embajada*, s. 143-183.

klientelistické vazby a svou oddanost španělským Habsburkům spolu s vůlí podporovat velmocenské zájmy hlavní větve habsburského rodu nikterak neskrýval.³⁷

Byl proto okolními císařovými dvořany ve své době označován za Španěla a ze stejného důvodu je i moderní historiografii, jež studuje zájmové skupiny u tehdejšího císařského dvora, Ditrichštejnovi přisuzována příslušnost k tzv. španělské frakci. O validitě a pravém významu tohoto termínu, který se v historických pracích často objevuje, je vedena polemika. Nejnovější práce, zabývající se problematikou španělského politického vlivu ve Vídni, tento pojem vymezují jako označení pro skupinu osob, jež se názorově stavěla za ideu pan-habsburského dynastického projektu vedeného španělským králem. Druhým dechem však dodávají, že síť stoupenců této nadnárodní vize byla zároveň značně vnitřně nesourodá. Příslušníci zmíněné skupiny, která ve střední Evropě kooperovala se španělskými vyslanci, navzájem spojovalo snad jenom katolické vyznání a práce ve službách rakouského domu.³⁸ Ve společenském postavení nebo dílčích politických názorech se mohly osobnosti dočista lišit.³⁹

Ditrichštejn se španělskými vyslanci spolupracoval hned od počátku svého působení na Moravě, už v době císaře Rudolfa II., kdy vztahy mezi oběma větvemi habsburského rodu nebyly nejlepší.⁴⁰ Vztahy se španělskými příbuznými se ostatně ve větší či menší míře komplikovaly nejenom v období vlády Rudolfa, ale i v časech jeho následovatelů.⁴¹ V námi sledovaném období, tedy na počátku dvacátých let 17. století, Španělé ve střední Evropě podporovali císařův protireformační kurz. Kardinála Ditrichštejna v této době nalezneme ve výkonu vrcholných funkcí, jakými byly post moravského místodržícího a císařova tajného rady. Zejména naposled zmíněná instituce skýtala Ditrichštejnovi dostatek prostoru pro propagaci španělských zájmů. I z tohoto důvodu se jeho jméno opakovaně objevovalo na seznamech služebníků, o které se v rámci říše může Španělsko opřít, ať už tyto zmínky najdeme v korespondenci španělských vyslanců u císařského dvora nebo těch, kteří pobývali v Římě.⁴²

³⁷ P. MAREK, *La embajada*, s. 120-121. Přináší doklad o tom, že se František v dopisech Filipu III. sám označoval za králova vazala.

³⁸ Rubén GONZÁLEZ CUERVA – Pavel MAREK, *Vienna/Prague. The Dynastic Network between the Imperial and the Spanish Courts (1556–1619)*, in: Rubén González Cuerva – Alexander Koller (edd.), *A Europe of Courts, a Europe of Factions, Political Groups at Early Modern Centres of Power (1550-1700)*, Lieden – Boston 2017, s. 133.

Pochyby ohledně existence španělské strany jsou popsány také ve studii Pavel MAREK, *"Španělská strana" na císařském dvoře? K problematice jednoho pojmu z politických dějin*, ČCH 113, 2015, s. 965-990.

³⁹ P. MAREK, *Politický vliv*, s. 301.

⁴⁰ Pavel MAREK, *Die Rolle der spanischen Klienten aus den Reihen des böhmischen und mährischen Adels bei der Lösung des Bruderzwistes*, in: Václav Bůžek (ed.), *Ein Bruderzwist im Hause Habsburg (1608-1611)*, České Budějovice 2010, (= Opera historica 14), s. 179-209.

⁴¹ P. MAREK, *Politický vliv*, s. 288.

⁴² R. GONZÁLEZ CUERVA, *La forma*, s. 261-262.

Mezi stoupence španělské monarchie, s kterými Ditrichštejn komunikoval, patřili například členové lobkovického a pernštejnského domu, jako nejvyšší kancléř Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic a jeho manželka Polyxena.⁴³ Vedle těchto osobností však spolupracoval zejména s okruhem okolo císařova favorita, knížete Jana Oldřicha z Eggenberka. Jelikož se vlivu tohoto muže u císařského dvora těžko kdo mohl vyrovnat, byl Ditrichštejn, se svými možnostmi působit na císaře za hrabětem Eggenberkem spíše v závěsu. V centru Španělského království byli však oba muži považováni za stejně hodnotné klienty a milostí se Ditrichštejnovi od katolického krále dostávalo dokonce ve větší míře.⁴⁴ Španělská koruna Ditrichštejnovi kromě jednorázových odměn (v různých formách) vyplácela pravidelnou rentu. Od roku 1620 šlo o částku 500 escudos za měsíc, což z ní činilo jednu z vůbec nejštedřejších rent, které do rukou císařských dvořanů ze Španělska v té době putovaly.⁴⁵

Ditrichštejnovo významné postavení se neodvozovalo pouze z členství v císařově tajné radě a z místodržitelského úřadu na Moravě. Velkou hodnotu měl také fakt, že byl Ditrichštejn kardinálem, při čemž se z tohoto postu rovněž nepokrytě prezentoval jako stoupenec Španělska a v kardinálském kolegiu tedy jednoznačně připadal ke španělské frakci.⁴⁶ Proto se v rozhodujících momentech volby papeže spoléhalo, že Ditrichštejnův hlas podpoří Španělskem protěžovaného kandidáta. Zde je však pro úplnost nutné dodat, že své privilegium aktivní účasti na volbě papeže mohl Ditrichštejn v reálu využít pouze jednou, a to při dvojím konkláve roku 1605, při kterém zachoval naprostou věrnost španělskému králi i habsburskému císaři. V případě dalších dvou voleb hlavního církevního představitele, které za Ditrichštejnova života proběhly, se pro vysokou náročnost cestování konkláve nestihl zúčastnit.⁴⁷

Vztah k profrancouzskému papeži

Ditrichštejn patřil k několika málo osobnostem, které se v letech před Bílou horou i po ní vázaly loajalitou ke španělskému králi i k papeži zároveň. Papežská kurie měla samozřejmě také zájem

⁴³ P. MAREK, *Politický vliv*, s. 309-310.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ P. MAREK, *La embajada*, s. 164.

⁴⁶ Maria Antoinetta VISCEGLIA, *Roma papale e Spagna. Diplomatici, nobili e religiosi tra due corti*, Roma 2010, s. 145-146.

⁴⁷ T. PARMA, *Kardinál*, s. 159-173. Autor na těchto stranách popisuje detaily Ditrichštejnovy přítomnosti na konkláve, popřípadě důvody jeho neúčasti. Popř. celá kapitola o kardinálově účasti na konkláve roku 1605 v P. BALCÁREK, *Kardinál*, s. 90-96.

O cestě Ditrichštejna na dvojí konkláve roku 1605 vypovídá studie Tomáš PARMA, „*In habitu itinerario quasi laicali*“. *Účast kardinála Dietrichštejna na dvojím konkláve roku 1605 podle jednoho vatikánského pramene*, ČMM 124, 2005, s. 203-226.

vytvořit si u císařského dvora síť věrných služebníků a zpravodajců. Nedisponovala však takovými finančními možnostmi, aby ve snahách naklonit si císařské dvořany mohla španělské koruně konkurovat.⁴⁸ Ditrichštejn, byť štědře zásoben milostmi od katolického krále i důvěrou císaře, se jako vysoký církevní hodnostář musel ohlížet i na zájmy papežské kurie. Po dobu, kdy šly papežské i španělské záměry ruku v ruce, se tato vícenásobná loajalita nejevila jako problém. Na počátku námi sledovaného období, konkrétně mezi lety 1621 až 1623, byl papežem Řehoř XV., který se z pozice hlavy církve obratně snažil šířit katolické vyznání, zejména ve střední Evropě, čímž zájmům katolického krále nijak neodporoval. Zemřel nicméně příliš brzy, aby se středoevropské poměry i přes tak mimořádně efektivní spolupráci papežského stolce s Habsburky stačily ve prospěch katolíků upevnit.⁴⁹

Jasný zlom však přišel v době pontifikátu nového papeže Urbana VIII., který se od svého předchůdce nelišil pouze v délce výkonu své funkce, již zastával dlouhých jednadvacet let, ale zejména směřováním vlastní politiky. Většinu času se Urban VIII. skrze své působení snažil spíše znásobit prestiž papežského stolce a vlastního rodu Barberini, než aby podnikal systémové kroky v rámci protireformačního projektu, jak se očekávalo. Dokonce během tehdy probíhající Tricetileté války zastavil proud papežských subsidií na podporu císařských vojenských operací. Postupem času se na mezinárodněpolitickém poli vyprofiloval jako přítel Francie, což se naplno projevilo během sporu o mantovské dědictví, při kterém jeho aktivita směřovala přímo proti habsburským zájmům.⁵⁰ Vztahy papežské kurie s císařem i španělským králem se tak jeho zásluhou od konce dvacátých let 17. století značně ochladily. Během zjevného rozkolu ve směřování těchto mocenských činitelů se i vlivné osobnosti na císařském dvoře nutně musely názorově vyhranit, přičemž většina z nich se pod vlivem finanční motivace od této chvíle rozhodla přiklonit ke španělské straně.⁵¹

⁴⁸ Pavel MAREK, *Politický vliv*, s. 313. Dále také studie Tomáš ČERNUŠÁK – Pavel MAREK, *Vztahové sítě španělských a papežských diplomatů u císařského dvora na pozadí krize z let 1608-1609*, ČČH 115, 2017, s. 1075-1097.

⁴⁹ Tomáš PARMA, *Kardinál*, s. 166.

⁵⁰ Tomáš ČERNUŠÁK (a kol.), *Papežství a české země v tisíciletých dějinách*, Praha 2017, s. 248

O vztahu mezi Urbanem VIII. a Ferdinandem II. pojednává italská monografie Irene FOSI – Alexander KOLLER (edd.), *Papato e impero nel pontificato di Urbano VIII. (1623-1644)*, Vatikán 2013. Hned v úvodu autoři popisují tři směry, jimiž papež mířil proti císařským zájmům. Byly jimi obrana církevní jurisdikce a autority církve v císařových zemích, přátelský přístup k Francii plnící anti-habsburskou úlohu, a přesměrování toku papežských peněz od podpory katolické ligy k podpoře Urbanova nepotismu.

Monografií k mantovské válce je pak Romolo QUAZZA, *La guerra per la successione di Mantova e del Monferrato 1628-1631*, Mantova 1926. Popřípadě anglická studie David PARROTT, *The Mantuan Succession: A Sovereignty Dispute in Early Modern Europe*, *English Historical Review* 112, 1997, s. 20–65.

⁵¹ Pavel MAREK, *Politický vliv*, s. 313. Ve velké míře to vyplývá z editovaných nunciatur: Rotraud BECKER (ed.), *Nuntiaturberichte aus Deutschland. Nuntiatoren des Giovanni Battista Pallotto und des Ciriaco Rocci (1630–1631)*, Tübingen 2009.

Jak ochotné byly tyto osobnosti z řad císařových dvořanů, včetně Ditrichštejna, napomáhat papežským zájmům, se projevovalo mimo jiné na míře jejich spolupráce s papežskými nuncií. Nuncius byl mužem vybraným přímo papežskou stolicí, byť bylo nutné, aby ho ve funkci diplomatického zástupce potvrdil i císař. Jelikož se u císařského dvora z výše zmíněných důvodů netěšil takovému vlivu jako španělský vyslanec, byla jeho pozice ve srovnání s diplomatem prosazujícím španělské zájmy o dost komplikovanější. Postupný odsun nunciů z císařovy blízkosti a minimalizace jejich možností zasahovat do politického dění se přímo projevovaly v případech apoštolských vyslanců, kteří následovali po Carlu Caraffovi. Diplomatické mise Giovanni Battisty Pallotta i Ciriaca Rocciho byly sporem Říma a Vídně poznamenány tím tvrději, čím více se vzájemná odluka těchto mocenských center prohlubovala.⁵² Aby legáti vůbec mohli vykonávat práci, jež jim barberiniovska kurie předepsala, bylo pro ně nutné spojit se s jezuiti a zejména s císařským zpovědníkem Lamormainem.⁵³

Stejný vývoj lze sledovat i při hodnocení vztahů jednotlivých nunciů, jež se na císařském dvoře vystřídali v průběhu sledovaných let 1621 – 1634, s kardinálem Ditrichštejnem. Ještě během Caraffovy nunciatury, kdy zejména na počátku pobělohorského období obě větve habsburského rodu rozvíjely protireformační projekt ve vzájemné součinnosti s papežskou kurií, byl vztah nuncia s Ditrichštejnem alespoň na této úrovni prospěšný. Dokud se kurie z vedení boje o šíření katolicismu víceméně nestáhla, byla tohle koneckonců hlavní oblast, kde Ditrichštejn spolu s apoštolským legátem vzájemně spolupracovali. Pallotto a Rocci nemohli kvůli zvětšující se animozitě habsbursko-papežských vztahů prostoru pro spolupráci využívat tolik, jako již zmíněný nuncius Caraffa, který se ve Vídni ocitl nejdříve. Vyslán Řehořem XV. do střední Evropy s úkolem, aby se zasazoval o navrácení českých zemí do lůna katolické církve, si Caraffa spolupráci s kardinálem v několika písemnostech chválil. Pokud však nahlédneme do instrukce, kterou k jeho diplomatické misi nunciovi sepsal kardinál Ludovisi, v pasáži, kde je mu doporučováno, s kým má u císařského dvora navázat výhodné styky, kardinál jmenovitě uveden není.⁵⁴ I přesto se nunciovi se svým pro-katolickým záplem, jímž radikálně minimalizoval zastoupení nekatolických vyznání na Moravě, stal právě v rámci rekatolizace

⁵² Tamtéž, s. 299.

⁵³ Rocci byl k této kooperaci přímo instruován z Říma. Viz Robert BIRELEY, *The Jesuits and the Thirty Years War. Kings, Courts, and Confessors*, Cambridge 2003, s. 123. Byla vydána i edice Lamormainovy korespondence: Beda DUDÍK, *Correspondenz Kaisers Ferdinand II. und seiner erlauchten Familie mit P. Martinus Becanus und P. Wilhelm Lamormaini, kaiserlichen Beichtvätern S. J.*, Archiv für österreichische Geschichte 54, 1876.

⁵⁴ NA Praha, Sbíрка přepisů z italských a vatikánských archivů, kart. 122, i. č. 690, fol. 1-43.

důležitým spolupracovníkem. Ve svém autorském díle „Commentaria de Germania Sacra Restaurata“, které vzniklo po Caraffově návratu do Itálie, Ditrichštejna přímo zmiňuje a chválí výsledky jeho rekatolizačního postupu na Moravě.⁵⁵ Je však nutné dodat, že jde o spis propagandistického charakteru, kde je množství informací vykresleno v lepších barvách, než v jakých se s největší pravděpodobností rýsovala skutečnost.

V realitě na sebe totiž pravomoci biskupa a nuncia při „práci v terénu“ výrazně narážely. Důvod tkvěl v užším napojení nuncia na papežskou kúrii. Ve většině případů sloužil apoštolský legát tomu papeži, který ho do funkce jmenoval, a během výkonu své funkce byl hlavě církve přímo podřízen. Biskupovi naproti tomu jeho post zajišťoval větší míru nezávislosti, protože bylo v zájmu kúrie tyto hodnostáře podřídit nunciově kontrole. Není tedy divu, že se v této době často vyskytovaly kompetenční spory mezi osobou biskupa (popřípadě arcibiskupa) a nuncia, a to nejen v českých zemích, ale i na mnoha dalších místech ve středoevropském prostoru.⁵⁶ Určité nástroje církevní správy měli totiž nuncius i biskup v rukou oba zároveň. Jednalo se například o možnost provést vizitace, tedy kontrolu duchovenstva a jimi obhospodařovaných institucí,⁵⁷ nebo o podíl na soudní moci skrze sobě podřízený soud. O tom, že se jurisdikční střety mezi Ditrichštejnem a nunciem opravdu odehrávaly, svědčí i jeden konkrétní Pallottův dopis.⁵⁸ Tyto spory jasně odhalují nejednotu katolické církve a její vnitřní disharmonii. Problémy zapříčiňovala suma těchto konfliktů zejména při jednáních se světskou mocí, což značně komplikovalo situaci, jelikož právě na těchto jednáních spočívalo úspěšné završení protireformace.⁵⁹ Kolize v jednání o reformě koneckonců vznikaly ještě za nunciatury Carla Caraffy, který si v roce 1626 stěžoval do Říma na údajné mínění německých knížat, že jsou nunciové ke dvoru vysíláni, jenom aby rozšířili církevní jurisdikci na úkor té jejich, a pro nic jiného.⁶⁰

František z Ditrichštejna byl těžko ochoten přistoupit na nunciovu převahu a dohled. Velice lpěl na vážnosti a významu svého postavení, což se koneckonců projevilo už během prvních

⁵⁵ Spis vyšel v Aversze roku 1630, v Kolíně nad Rýnem roku 1639, ve Frankfurtu roku 1641, a poté ještě roku 1748 ve Vídni. Je založen na Caraffově závěrečné relaci do Říma, kterou sepsal po ukončení své mise. Relace byla vydána: Joseph Godehard MÜLLER (ed.), *Carlo Caraffa vescovo d'Aversa, Relazione dello stato dell'Imperio e della Germania fatta dopo il ritorno della sua nuntiatura appresso l'imperatore 1628*, Vídeň 1859.

⁵⁶ A. CATALANO, *Zápas*, Praha 2008, s. 93.

⁵⁷ Dušan FOLTÝN - Petr SOMMER – Pavel VLČEK (a kol.), *Encyklopedie českých klášterů*, Praha 1997.

⁵⁸ Pallotto Ditrichštejnovi, 30. července 1630, RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 35rv. (V edici č. 38)

⁵⁹ J. MIKULEC a kol., *Církev*, s. 77.

⁶⁰ NA Praha, Sbírká přepisů z italských a vatikánských archivů, kart. 122, i. č. 691, fol. 1-4. „...essendo che li Principi di Germania hanno quest'opinione, che li nuntii si mandino in queste parti solo per ampliare la giuridittione apostolica e d'oprimere quella de' Principi e non per altri negotii.“ (25. 11. 1626)

chvil, které po nastoupení do funkce biskupa strávil na Moravě.⁶¹ Díky své kardinálské hodnosti stál na církevním hierarchickém žebříku velmi vysoko. Nunciové, kteří byli povoláni k císařskému dvoru, se povětšinou stali kardinály až na konci své diplomatické mise, což znamená, že byli i přes své přímé napojení na papeže vůči Ditrichštejnovi většinu času v inferiorní pozici. Tu měli projevovat mimo jiné při symbolické komunikaci, na které kardinál, jak dosvědčují ceremoniální spory, které vedl pro příklad s nunciem Spinellim,⁶² velice bázil. Během dvacátých let 17. století se navíc Ditrichštejn stával jedním ze služebně nejstarších členů kardinálského kolegia, čímž jeho vážnost rovněž strmě stoupala.⁶³ Když se k tomu přidá ještě nebyvalé rozšíření moci, jehož se mu v pobělohorských letech dostalo, je nasnadě, že se Ditrichštejn apoštolskými nunciem, kteří navíc od roku 1623 reprezentovali tak konfliktního papeže, jakým byl Urban VIII., nemínil nechat limitovat.

III. Ditrichštejnovy vztahy k nunciům na základě svědectví jejich korespondence

Při obecném zhodnocení tří souborů korespondencí, které jsou dnes uloženy v Moravském zemském archivu v Brně,⁶⁴ si lze povšimnout několika společných trendů. V první řadě je to fakt, že dopisy, které směřovaly ke kardinálovi od výše zmíněných nunciů, jsou z většiny poměrně stručné. Výjimečně se vyskytují vícestránková sdělení. V daleko větší četnosti se za to objevují listy popsané pouze z jedné strany, kterou navíc častokrát psaný text zcela nezaplňuje. Sdílnějšími se z uvedených nunciů jeví Carlo Caraffa, od něhož pochází celkem devatenáct dopisů, a Giovanni Battista Pallotto, v jehož slozce se nachází jednadvacet dopisů. V některých z nich text pokrývá i revers folia. Naopak velmi strohé vzkazy kardinálu

⁶¹ P. BALCÁREK, *Kardinál*, s. 43.

Kardinál se nemínil podřizovat ani pražskému arcibiskupovi Harrachovi, což v druhé polovině dvacátých let způsobilo jejich vzájemné neshody: A. CATALANO, *Zápas o svědomí*, s. 84.

⁶² Odkazuje na ně P. BALCÁREK, *Kardinál*, s. 70-75. O těchto ceremoniálních sporech pojednává ve studii Tomáš ČERNUŠÁK, *Forme e conflitti dei cerimoniali come comunicazione simbolica nella corrispondenza del nunzio apostolico a Praga Antonio Caetani (1607-1611)*, *Bollettino dell'Istituto Storico Ceco di Roma* 10, 2016, s. 33-50. K tématu obecně Václav BŮŽEK (a kol.), *Společnost českých zemí v raném novověku: Struktury, identity, konflikty*, Praha 2010, s. 488-519.

⁶³ Tomáš PARMA, *Olomoucký biskup František kardinál Dietrichstein a jeho vztahy k římské kurii*, Brno 2010, s. 143. (disertační práce) Podle doby, která dané osobnosti uplynula od její kardinálské kreace (=ancienita), byla mezi kardinály určována přednost.

⁶⁴ Všechny tři soubory dopisů papežských nunciů Ditrichštejnovi, z kterých v následující části příspěvku vycházím, jsou dnes součástí Rodinného archivu Ditrichštejnů, který je uložen v MZA v Brně. Jsou psány v italském jazyce humanistickou kurzívou. Jde o jednostrannou korespondenci, která byla v letech po porážce stavovského povstání zaslána kardinálovi na Moravu Carlem Caraffou, Giovanni Battistou Pallottou a Ciriacem Rocci.

Ditrichštejnovi adresoval Ciriaco Rocci, u něhož je ve třech z celkových čtyř dopisů veškeré sdělení rozepsáno v pouhých pěti až šesti řádcích. Možným odůvodněním takto kusé korespondence se zabývají následující části této práce.

Při vnější analýze si lze zaměřit také na rukopis, který je obvykle precizní. Jeho styl a vzhled se ale často v dopisech jednotlivých odesílatelů mění. Znamená to, že drtivá většina byla napsána rukou písařů, což pro současného badatele představuje výhodu spočívající v bezproblémové čitelnosti, zároveň však tento fakt implikuje (podobně jako stručnost některých dopisů) určitou formálnost vztahů. V několika dopisech se objevují ještě krátké doplněné pasáže, které už pravděpodobně psalo pero konkrétního nuncia. V malé míře jsou u Caraffy a Pallotta také zastoupeny dopisy, které nejspíš Ditrichštejnovi psali bez využití služeb písaře. Oproti většině ostatních jsou sice hůře čitelné, ale na druhou stranu obsahově zajímavější, což nejspíše dokládá, že v těchto několika listech šlo nunciům spíše o pointu sdělení než o jeho formu.⁶⁶

Část dopisů, které doputovaly od nunciů do rukou kardinála Ditrichštejna, byla iniciována z důvodu určitých vnějších okolností, spíše nežli z potřeby daného nuncia předat kardinálovi vlastní sdělení. Dosvědčuje to jejich samotný text. Tato psaní, která obvykle uvádí fráze „con l'occasione“, tedy „u příležitosti“, se týkaly například velikonočních a vánočních přání, které nunciové Ditrichštejnovi zasílali, byť ne zcela pravidelně. Další z dopisů bez větší informační hodnoty, jsou ty, které jen avizují přílohu, jež k nim byla připojena. Tu mohly představovat kopie jiných dopisů či římské Avvisi. V brněnském archivu se nicméně tyto připojované písemné materiály u originálních dopisů nenacházejí.⁶⁸

Carlo Caraffa: Od úzké spolupráce k rozkolu

Hned v prvním dopise, který se s podpisem Carla Caraffy⁶⁹ dochoval, najdeme zmínku o budoucím osobním setkání mezi ním a kardinálem Ditrichštejnem. Nuncius v něm avizuje, že přijede na přehlídku papežských vojsk najatých Pietrem Aldobrandinim, vévodou z Carpineta, která v roce 1621 operovala na Moravě kvůli uherské hrozbě představované

⁶⁶ Pro příklad dopis Caraffy, 4. ledna 1623, RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 14rv – 15r. (V edici dopis č. 9)

⁶⁸ Podrobná odpověď na otázku, proč se Avvisi v RAD nevyskytují, je podána zde: T. PARMA, *Kardinál*, s. 218–220. Jako první důvod autor uvádí, že se Avvisi mohly ztratit poté, co část kardinálova archivu odvezlo švédské vojsko roku 1646. Druhým důvodem, proč se nedochovaly, je možnost, že tyto noviny po doručení kolovaly mezi dalšími osobami a nebyly pak vráceny k původnímu dopisu.

⁶⁹ O osobnosti Carla Caraffy: Georg LUTZ, *Caraffa Carlo*, in: *Dizionario Biografico degli Italiani*, vol. 19, Roma 1976. Heslo ve slovníku dostupné na: <http://www.treccani.it/> [online]

Gáborem Bethlenem.⁷⁰ Tento pobyt Caraffy u kardinála pak skutečně proběhl, a to konkrétně během září 1621, kdy Ditrichštejn nuncia hostil ve své brněnské rezidenci.⁷¹ Bylo to setkání, které následovalo po Caraffově pobouřené stížnosti, jež putovala do Říma, ohledně nejmenované mladé ženy, která údajně s kardinálem po určitou dobu žila.⁷² Nunciův pobyt v Brně však nesvár, který tato aféra zasela do jeho vztahu s Ditrichštejnem, zřejmě urovnal. Hned v dalším dopise si lze totiž povšimnout nunciových pokusů o projevy přízně, kdy kardinálu děkuje za vlídnost, kterou mu projevil skrze svého zpovědníka, s ujištěním, že mu náklonnost nezůstane dlužen.⁷³

V pozdějších dopisech z roku 1622 vyplývá další téma, jež spolu Caraffa a Ditrichštejn diskutovali, a tím byly moravské kláštery. Během doby, kdy Ditrichštejn spravoval olomouckou diecézi coby její biskup, se podařilo několik řeholních domů pozdvihnout, o což se kardinál osobně zasazoval. Musel však na této cestě překonat určité problémy. Stejně jako se v této době projevoval chronický nedostatek katolických farářů, nebyl na Moravě ani náležitý počet řeholníků a řeholnic. Kardinál se proto snažil dosáhnout toho, aby bylo na Moravu přeloženo alespoň nějaké množství řádových bratrů a sester z jiných klášterů. Nunciův dopis z 15. prosince 1622 reaguje na Ditrichštejnův zájem získat v tomto smyslu jeptišky z Vídně, které kardinál požadoval pro klášter vznikající v této době při kostele sv. Josefa v Brně.⁷⁷ Caraffa v listu vyřizuje souhlas hlavy církve s přesunem celkem dvou řeholnic, při čemž naznačuje papežovu preferenci, aby tyto jeptišky byly příslušnicemi františkánského řádu. Klášter, který Ditrichštejn sám založil v roce 1613, se na počátku dvacátých let stále postupně formoval. Kardinál se zabýval sestavením jeho vnitřních pravidel, které nejspíš zamýšlel ustavit dle kapucínské řehole a klášter tak určit řádu kapucínských klarisek.⁷⁸ Tento obrat se však nikdy nepodařilo zrealizovat a klášter u sv. Josefa tak i dle papežova přání zůstal řeholním domem františkánek.⁷⁹

⁷⁰ O vojenských operacích: Radek FUKALA, *Sen o odplatě: dramata třicetileté války*. Praha 2016.

⁷¹ P. BALCÁREK, *Kardinál*, s. 122.

⁷² Hynek KOLLMANN (ed.), *Acta Sacrae Congregationis de Propaganda Fide res gestas Bohemicas illustrantia I (1622-1623), Pragae 1923-1950; II (1623-1624), Pragae 1954-1955*, s. 63. „*Fin dalli primi giorni ch'io venni in Vienna, fui avvertito da Padri Cappuccini d'un grave scandalo che l'anno passato fu dato dal S.g Cardinale Dietrichstein a tutta la corte et alla citta di Vienna, col ritenersi in casa sua, anzi l'istesa sua tavola una giovене vedova, bella, d'età di 25 anni...*“ (Caraffa Ludovisimu, 19. 6. 1621)

⁷³ Caraffa Ditrichštejnovi, 25. prosince 1621, RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 3r. (V edici dopis č. 2)

⁷⁷ Caraffa Ditrichštejnovi, 5. října 1622, RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 10r (V edici dopis č. 7)

⁷⁸ Domněnka je založena na korespondenci Ditrichštejnova agenta Olivieriho, který byl v Římě pověřen získat konstituce kapucínek a jejich řeholi. Tomáš PARMA, *Kardinál*, s. 347.

⁷⁹ Tamtéž.

V korespondenci je také zmíněna problematika sekty novokřtěnců, jejíž členy Ditrichštejn perzekvoval a už v roce 1621 vykázal ze země. V Caraffově dopise z 12. října 1622 zaznívá na kardinála a jeho odhodlání při řešení této věci samá chvála, byť je v něm uvedeno, že se určití novokřtěnci stále pod ochranou nejmenovaných osob zdržují v okolí Skalice a Halíče.⁸⁰ Po tom, co byl novokřtěncům stanoven jeden měsíc na to, aby přestoupili ke katolictví, se většina z nich uchýlila právě do moravsko-uherského pohraničí, odkud se s pomocí určitých pánů, kteří si novokřtěnců vážili zpravidla kvůli jejich nesmírné pracovitosti, z níž pro ně plynul značný profit, chtěli vrátit nazpět.⁸¹ Nuncius ve zmíněném listu kardinálovi sděluje, že kvůli tomuto problému podstoupil jednání s císařem, jehož výsledkem je memoriál, který jakékoliv prodlévání příslušníků této nekatolické sekty v zemích habsburské monarchie zakazuje. Návrat určitých novokřtěnců na Moravu se však přesto uskutečnil. Caraffa v dopise z 12. března 1624 zmiňuje, že kvůli znovu nastalým obtížím obdržel kardinálovu stížnost, načež opět informoval císaře.⁸² Při vyřizování této věci se však Ditrichštejn nakonec spíše vyhnul nunciovu zprostředkování a s Ferdinandem II. problém řešil sám. Nunciovi tak nezbylo než v závěru dopisu kardinála „*snažně poprosit, aby si i do budoucna uchoval svůj obvyklý zápal a zbožnost při uplatňování své autority v podobných záležitostech,*“⁸³ a vyzdvihnout právě Ditrichštejnovu autoritu, s níž věřil, že se překonají veškeré obtíže. Už jen rychlost, s jakou bylo vyhnání Novokřtěnců vyřízeno, nám může být důkazem o tom, jak dobré byly podmínky pro rekatolizační spolupráci těchto dvou mužů na začátku dvacátých let.⁸⁴

Ve vztahu k tématu Ditrichštejnovy vícenásobné loajality má zajímavou výpovědní hodnotu Caraffův dopis, který odeslal 4. ledna 1623 z Řezna. Jedná se o jediný obsáhlejší a nunciem vlastnoručně psaný dopis, který se v Rodinném archivu Ditrichštejnů v Brně nachází.⁸⁶ V Řezně od roku 1622 zasedal říšský sněm, jenž měl přenést kurfiřtskou hodnost na Maxmiliána Bavorského. Nuncius v dopise podává kardinálovi informace o vnitřním průběhu sněmu, jelikož byl při jeho konání v Řezně osobně přítomen. Jedna z těchto zpráv se týká španělského vyslance Oñateho, se kterým se Caraffa (nejen) během sněmu dostal do sporu. Vyslanec se totiž snažil zabránit přenesení kurfiřtské funkce z Fridricha Falckého na bavorského vévodu

⁸⁰ Caraffa Ditrichštejnovi, 12. října 1622, RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 12r. (V edici dopis č. 8)

⁸¹ P. BALCÁREK, *Kardinál*, s. 129.

⁸² Caraffa Ditrichštejnovi, 12. března 1624, RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 17r. (V edici dopis č. 11)

⁸³ „...*et ancora la supplico in avvenire col suo solito santo zelo, e pietà interpone la sua autorità in simili negotii,*“

⁸⁴ Caraffa v této záležitosti zaslal do Říma relaci: Hynek KOLLMANN (ed.), *Acta Sacrae Congregationis de Propaganda Fide res gestas Bohemicas illustrantia I (1622-1623), Pragae 1923-1950; II (1623-1624), Pragae 1954-1955*, s. 76-82. (Caraffa Kongregaci de Propaganda Fide, 10. 9. 1622) Nutno uznat, že v relaci spíše vyzdvihuje vlastní podíl na úspěchu a Ditrichštejna zmiňuje jen v malé míře.

⁸⁶ Caraffa Ditrichštejnovi, 4. ledna 1623, RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 14rv – 15r. (V edici dopis č. 9)

Maxmiliána, což Caraffu, jelikož bylo zdárné završení této věci jeho hlavním úkolem, nutně popuzovalo. V době, kdy tento dopis vznikal, se nunciiovi i přes Oňatovy obstrukce postupně dařilo sjednávat pro změnu v držení kurfiřtské hodnosti dostatečnou podporu. Španělský ambasador byl tedy na sněmu „poražen“ a Caraffa s jistým zlehčením Ditrichštejnovi líčí, že je vyslanec už dlouhé týdny zdravotně indisponován („*non si sente bene con una febretta*“) a že je zatížen melancholií.⁸⁷ Můžeme zvážit, nakolik nám tento posměšný tón, který si Caraffa ve svém sdělení dovolil použít, vypovídá o tom, na které straně během zmíněného španělsko-papežského sporu Ditrichštejn stál. Také vzhledem k důvěrným informacím ze sněmu, jež Caraffa kardinálovi zprostředkovává, i k nadstandartním projevům náklonnosti nám dopis může dosvědčovat, že ho nuncius v této záležitosti nejspíš považoval za spojence. Těch Caraffa dle vlastních slov neměl mnoho.⁸⁸ Vliv Španělů na císaře a jejich úspěšnost při získávání císařových poradců pro španělské zájmy vnímal velmi negativně, Ditrichštejna ale zřejmě ve sporu o „kurfiřta“ za radikálního španělského stoupence nepovažoval. Dá se tedy vyvodit, že se kardinálovi v tomto případě podařilo svou trojí loajalitu vybalancovat tak, že byl papežským nunciem považován přinejmenším za neutrálního, a nuncius tak v komunikaci mohl spoléhat na jejich vzájemnou spřízněnost coby dvou katolických prelátů a služebníků hlavy církve.⁸⁹

Další dochované dopisy nám svědčí o vzájemné spolupráci Caraffy a Ditrichštejna spíše při řešení záležitostí, jež spadaly do kategorie běžné agendy. Šlo například o výpomoc ve snaze dopadnout uprchlé delikventy z řad katolických duchovních, o kterou nuncius kardinála prosil z Vídně 30. dubna 1622.⁹⁰ Nunciiovým prostřednictvím se také řešil poplatek za kardinálský prsten, jenž kurie po Ditrichštejnovi požadovala poté, co papež Řehoř XV. začal vymáhat tento finanční příspěvek nejen po nových, ale také po stávajících kardinálech. Caraffa, který tuto věc kardinálovi připomíná v dopise z 13. prosince 1625, byl pověřen rolí příjemce celkové částky,

⁸⁷ O španělském postoji k záležitosti přenesení kurfiřtské hodnosti Pavel MAREK, *La diplomacia española y la papal en la corte imperial de Fernando II*, *Studia historica. Historia moderna* 30, 2008, s. 109-143. A v českém jazyce Pavel MAREK, *Politický vliv Španělska a papežského státu na císařském dvoře Ferdinanda II.*, ČMM 126, 2007, s. 285-318.

⁸⁸ Rubén GONZÁLEZ CUERVA, *Vienna, the Spanish Ambassador and the Nuncio: the 3rd Marquis of Aytona and the Fading Catholic Alliance (1624-1629)*, *Theatrum Historiae* 23, 2018, s. 113-132.

⁸⁹ Proměnou rolí v diplomatických stycích se zabývá Hillard VON THIESEN, *Switching Roles in Negotiation. Levels of Diplomatic Communication Between Pope Paul V Borghese (1605-1621) and the Ambassadors of Philip III.*, in: Stefano Andretta (ed.), *Paroles de négociateurs. L'entretien dans la pratique diplomatique de la fin de Moyen Âge à la fin du XIXe siècle*, Roma 2010, s. 151-172.

⁹⁰ Caraffa Ditrichštejnovi, 30. dubna 1622, RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 5r. (V edici dopis č. 3)

kteřá byla kurií stanovena na pět set komorních dukátů.⁹¹ Přestože kardinálova finanční situace nebyla v nejlepším stavu, poplatek, jenž putoval do Říma, během roku 1626 uhradil.⁹²

Poslední Caraffovo psaní je ze 14. července 1628.⁹³ Jde o další z malého počtu dopisů, které jsou psané přímo nunciovou rukou. Byl odeslán nedlouho předtím, co jeho původce opustil úřad řádného apoštolského nuncia u císařského dvora. Caraffova pozice na císařském dvoře už v této době nebyla nejsilnější, jelikož se před ním kvůli jeho nevhodným postojům v několika důležitých otázkách uzavřely mnohé informační zdroje. Odpovídá tomu i zmíněný dopis. Nuncius se v něm Ditrichštejnovi omlouvá, že ho nezastihl před jeho odjezdem z Vídně do Mikulova, a se vši pokorou ho prosí o informace týkající se kardinálova jednání s císařem a císařskými ministry. Zajímavou pasáží tohoto dopisu je rovněž Caraffův dotaz ohledně možnosti dosažení kardinátu.⁹⁴ Může se jednat o doklad Caraffových stále živých nadějí, že bude po zakončení diplomatické mise ve Vídni odměněn kardinálským kloboukem. To se k jeho velkému zklamání nakonec nestalo.

Giovanni Battista Pallotto: Snaha o sblížení na pozadí krize

Giovanni Battista Pallotto zaslal svůj první dopis Ditrichštejnovi na Moravu v listopadu 1628, tedy v době, kdy už ve Vídni působil jako řádný nuncius u císařského dvora.⁹⁵ Bylo to zhruba měsíc poté, co ho kardinál Ditrichštejn v Mikulově vysvětil na kněze. Pallotto nezapomněl, či rukou byl vykonán obřad jeho přijetí do řad kléru, a na tento „dluh“ vůči Ditrichštejnovi se několikrát odvolává i v pozdější komunikaci.⁹⁶ Dá se říci, že měla jejich spolupráce příjemnější začátek i průběh, než ta s nunciem Caraffou. Ještě když byl Pallotto ve Vídni mimořádným apoštolským legátem, psal Ditrichštejn kardinálu Barberinimu, že je odhodlaný ve službě

⁹¹ Caraffa Ditrichštejnovi, 13. prosince 1625, RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 26r. (V edici dopis č. 16)

⁹² T. PARMA, *Kardinál*, s. 284-286.

⁹³ Caraffa Ditrichštejnovi, 14. července 1628, RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 32r. (V edici dopis č. 19)

⁹⁴ „*oltre quello si degnerà significarmi in questo negotio e di più di superarmi il suo prudentissimo parere di quel che si doverà fare per il honor dovuto alla Sacra dignità del Cardinalato*“

⁹⁵ Pallotto Ditrichštejnovi, 19. listopadu 1628, RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 3r. (V edici dopis č. 21) Informace o tomto muži zprostředkovává: Antonio D'AMICO, *Pallotto Giovanni Battista*, in: *Dizionario Biografico degli Italiani*, vol. 80, Roma 2014. Heslo ve slovníku dostupné na: <http://www.treccani.it/> [online]

⁹⁶ Pallotto svůj vděk za vysvěcení na kněze zmiňuje v dopise z 16. prosince 1628, kdy Ditrichštejna zpravuje, že byl ve Vídni konsekrován na biskupa. RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 7rv. (v edici dopis č. 23) Znovu pak v dopise z 2. ledna 1630, kdy mu oznamuje, že obdržel kardinálský klobouk. Zároveň Ditrichštejna zve na obřad, který se u té příležitosti ve Vídni bude konat. RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 24rv. (v edici dopis č. 32)

papeži spolupracovat obzvláště právě s Pallottem, přičemž Caraffovo jméno už k tomuto prohlášení nepřipojil.⁹⁷

Listopadový dopis je Pallottovou odpovědí na kardinálův požadavek ve věci sv. Cyrila a Metoděje, který velmi pravděpodobně souvisel s Ditrichštejnovou snahou získat ostatky těchto dvou svatých mužů z Říma do Olomouce. O přenesení ostatků se pokoušel v období ještě před Bílou horou, pravděpodobně už od roku 1617. Kurie mu v tomto úsilí však nebyla ochotna vyjít vstříc, zejména z důvodu obavy o osud vzácných ostatků v zemi, kde v té době stále sídlili heretikové a kde se navíc střídavě válčilo. Kardinál své pokusy nevzdával a nejspíše v této věci zkontaktoval i nového nuncia Pallotta, který v dopise z 19. listopadu 1628 vyjadřuje naději, že bude s přispěním „*vřelého rozpoložení Našeho Pána*“⁹⁸ a skrze úctu kardinála Barberiniho vůči Ditrichštejnově osobě záležitost vyřízena k jeho spokojenosti. Byť mohla tato Pallottova slova působit slibně, Ditrichštejn se translace svatých ostatků ve skutečnosti nikdy nedomohl, ačkoliv se o ni ještě během třicátých let znovu s vytrvalostí snažil.⁹⁹

Tématem, které se objevuje ve dvou následujících dopisech Pallotta Ditrichštejnovi, je mincovna Urbana VIII. V dopise z 29. listopadu 1628¹⁰⁰ nuncius papežovým jménem děkuje Ditrichštejnovi za péči, kterou věnoval záležitosti týkající se „mistrů mincovního stroje“ pro papežem požadovanou mincovnu.¹⁰¹ Uvedenými „maestri“ mohli být mívání muži této profese pracující v kardinálových mincovnách na Moravě, které fungovaly už od roku 1608, kdy kardinál získal právo razit mince od císaře Rudolfa II. Odtud pocházející mince byly po technické stránce velmi kvalitní.¹⁰² Dle dopisu lze soudit, že měli být tito mistři vysláni do Říma zřejmě proto, aby participovali při činnosti papežské mincovny. Pallotto však zároveň souhlasí s kardinálem, že bude výhodnější, aby byla jejich dovednost nejdříve předvedena ve Vídni, k čemuž se vrací i v dopise z 16. prosince téhož roku.¹⁰³ O tom, jaká byla míra pomoci kardinála Ditrichštejna ve věci římské papežské mincovny, dále v dopisech nejsou žádné zmínky.

⁹⁷ NA Praha, Sběrka prepisů z italských a vatikánských archivů, kart. 174, i. č. 749, fol. 44. „*Non restaró peró mai d'adoperarmi con tutte le forze per corrispondere a quelli con ogni prontezza come ho procurato di fare nel particolare di Monsignor Pallotto.*“ (Ditrichštejn Barberinimu, 14. 7. 1628)

⁹⁸ „*l'affettuosa disposizione di Nostro Signore*“

⁹⁹ O translaci ostatků sv. Cyrila a Metoděje T. PARMA, *Kardinál*, s. 372-375.

¹⁰⁰ Pallotto Ditrichštejnovi, 29. listopadu 1628, RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 5rv. (V edici dopis č. 22)

¹⁰¹ K výrobě stříbrných mincí v římské mincovně během pontifikátu Urbana VIII. Petr VOREL, *La storia della piastra d'argento di Urbano VIII. L'attività della zecca romana sul finire del pontificato di Urbano VIII. e il catalogo dettagliato delle piastre d'argento pontificie degli anni 1634-1644*, Roma-Praha 2013.

¹⁰² O moravském mincovnictví za Ditrichštejna píše Jiří SEJBAL, *Dějiny peněz na Moravě*. Brno 1979, s. 68-75.

¹⁰³ Pallotto Ditrichštejnovi, 16. prosince 1628, RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 7rv. (V edici dopis č. 23)

Jak už bylo zmíněno, značnou komplikací v papežsko-habsburských vztazích se stala válka o dědictví mantovské.¹⁰⁴ Tento konflikt byl žhavým tématem už od jeho počátku v roce 1628, kdy se papežská i španělská frakce na vídeňském dvoře snažili ovlivnit Ferdinanda II. ve svůj prospěch. Zatímco španělský vyslanec Aytona, kníže Eggenberg a hrabě Collalto byli pro císařovu vojenskou intervenci, nuncius Pallotto spolu s jezuitou Lamormainim se snažili prosadit, aby se císař do války rozhodně nezapojoval. Stejně stanovisko u dvora neochvějně zaujímal také sama císařovna Eleonora Gonzaga.¹⁰⁵ S tímto spletcem vztahů a taktik se nějakým způsobem musel v kritických letech vypořádat i Ditrichštejn.¹⁰⁶ Pallotto mu 17. ledna 1629, zhruba půl roku před Ferdinandovým souhlasem s vysláním vojsk do Mantovy, píše o svém strachu, že záležitosti Itálie ba i celého křesťanstva směřují k velkému rozvratu. Zároveň v dopise vyjadřuje naději, že až se kardinál dostaví do Vídně (avizuje návrat knížete Eggenberga ke dvoru), zastane se o to, aby se situace dále nezhoršovala. Je tedy evidentní, že se Pallotto snažil mít Ditrichštejna na své straně – straně papežské kurie. Zřejmě doufal, že bude kardinál jeho oporou při jednání právě s Eggenbergem, nebo i se španělským vyslancem Aytonou, se kterým byl Ditrichštejn příbuzensky spjat. Aytona však ve Vídni neměl zájem na tom rozvíjet s kardinálem příliš osobní vztahy, a ani v jejich písemné komunikaci se od nikoho z nich důvěrná sdělení ohledně vysoké politiky neobjevují.¹⁰⁷ Je tedy pravděpodobné, že i v této chvíli se Ditrichštejn snažil vyvážit svou loajalitu ke všem stranám tak, aby nepřišel o přízeň ani jedné z autorit, a při tom zůstal ve své pozici veskrze nestranným.¹⁰⁸

Několik dopisů z následujícího roku 1629 svědčí o tom, že se kardinál Ditrichštejn prostřednictvím nuncia Pallotta snažil řešit také určité úřední záležitosti, jejichž vyřízení bylo potřeba obdržet z Říma. V dopise z 13. září 1629¹⁰⁹ je zmíněno jméno „Prainer“, přičemž se lze domnívat, že jde o člena olomoucké kapituly Filipa Fridricha Breunera.¹¹⁰ Pro tohoto muže se kardinál už od roku 1628 snažil vyřídit jmenování světicím biskupem, jelikož sufragány s touto funkcí ve své diecézi nutně potřeboval. Mohli totiž převzít část agendy olomouckého biskupa

¹⁰⁴ K mantovské válce Romolo QUAZZA, *La guerra per la successione di Mantova e del Monferrato 1628-1631*, Mantova 1926. Popřípadě anglická studie David PARROTT, *The Mantuan Succession: A Sovereignty Dispute in Early Modern Europe*, *English Historical Review* 112, 1997, s. 20–65.

¹⁰⁵ Robert BIRELEY, *Ferdinand II, Counter-Reformation emperor, 1578-1637*, New York 2014, s. 192.

¹⁰⁶ Situace byla pro kardinála o to komplikovanější, že jeho synovec Maxmilián z Ditrichštejna zastával funkci nejvyššího hofmistra právě u císařovny Eleonory.

¹⁰⁷ Rubén GONZÁLEZ CUERVA, *Vienna, the Spanish Ambassador and the Nuncio: the 3rd Marquis of Aytona and the Fading Catholic Alliance (1624-1629)*, *Theatrum Historiae* 23, 2018, s. 113-132.

¹⁰⁸ Ditrichštejnovu nedostatečnou názorovou vyhraněnost okomentoval u příležitosti řezenského říšského sněmu vévoda z Guastally slovy, že se kardinál prohlašuje za Španěla, ale jeho odhodlání a schopnosti nejsou spolehlivé. Tamtéž.

¹⁰⁹ Pallotto Ditrichštejnovi, 13. září 1629, RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 15r. (V edici dopis č. 27)

¹¹⁰ Medailonek o této osobnosti v T. PARMA, *Kardinál*, s. 272-273.

na svá bedra, a tím Ditrichštejnovi v mnoha záležitostech ulehčit práci. Aby bylo jmenování dosaženo, musela nicméně Ditrichštejnova žádost projít složitým byrokratickým procesem, o němž svědčí i Pallottova slova v dalších dopisech ze září a také listopadu 1629.¹¹¹ Figurovali v něm kromě nuncia, jenž hrál roli prostředníka, a Ditrichštejnova římského agenta Olivieriho, kardinál-nepot Barberini a celá Svatá Kongregace. O závěru této kauzy, která se ke kardinálově nevoli dlouhou dobu nepříjemně protahovala, Pallotto už v dalších svých dopisech nepíše. Breuner byl každopádně jmenován světicím biskupem až v září následujícího roku 1630.¹¹²

Předmětem korespondence byly také jurisdikční záležitosti. Soudní pravomoci byly sférou, kde teoreticky mohlo mezi nunciem a biskupem dojít ke střetu, poněvadž vedle instancí podléhajících Ditrichštejnově dohledu existoval také tribunál nunciatury ve Vídni, k němuž bylo možné se odvolat.¹¹³ O mírné kolizi ve věci soudních kompetencí svědčí Pallotto vlastnoručně psaný dopis z 30. července 1630, jenž se týká problematičtějšího faráře z farnosti Hrádek u Znojma, který měl být souzen.¹¹⁴ Zmíněná farnost však přináležela ke komendě rytířského řádu sídlící v nedalekém Mailbergu, což znamenalo, jak sám Pallotto v dopisu uvádí, že byla vyjmuta z ordinární jurisdikce. Ordinárního soudu se také farář odmítl zúčastnit, načež byl přesměrován k nunciovu tribunálu. Poněvadž si byl této kolize kardinál Ditrichštejn zřejmě vědom, zaslal Pallottovi memoriál, na který nuncius v tomto dopise odpovídá. Obhajuje se tím, že jako apoštolský nuncius musel dostát svým povinnostem, přičemž rozhodně nechtěl kardinála nijak poškodit. V závěru svého dopisu Pallotto Ditrichštejnu ujišťuje o tom, že rozhodně nehodlá narušovat jeho ordinární jurisdikci, ba naopak mu bude vždy projevovat náležitou úctu.

Poslední Pallottův dopis pochází z Říma. Ditrichštejnu v něm obeznamuje s tím, že se s přispěním papežovy dobré vůle stal legátem ve Ferrare, a také se zavazuje být kardinálovi i po změně funkce nadále k službám.¹¹⁷

¹¹¹ Pallotto Ditrichštejnovi, 16. září 1629, RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 17rv a 29. listopadu 1629, RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 21r. (V edici dopisy č. 28 a 30)

¹¹² Ke světicím biskupům olomoucké diecéze a procesu jejich jmenování T. PARMA, *Kardinál*, s. 328-329.

¹¹³ A. CATALANO, *Zápas*, s. 176. Catalano zde popisuje, že nejasný předěl mezi běžnými a mimořádnými kompetencemi způsoboval neshody mezi biskupy a řeholními řády, což mohlo vést k tomu, že se řeholníci při řešení podobného sporu odvolali k nunciovu vídeňskému tribunálu. Italská studie na toto téma: Elena BRAMBILLA, *Giuristi, teologi e giustizia ecclesiastica dall'500 alla fine del '700*, in: M. L. Beltri - A. Pastore (edd.), *Avvocati, medici, ingegneri. Alle origini delle professioni moderne (secoli XVI-XIX)*, Milano 1997, s. 179-183.

¹¹⁴ Pallotto Ditrichštejnovi, 30. července 1630, RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 35rv. (V edici dopis č. 38)

¹¹⁷ Pallotto Ditrichštejnovi, 21. června 1631, RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 39r. (V edici dopis č. 40)

Ciriaco Rocci: Na okraji společného zájmu

Dopisy, které Ditrichštejnovi adresoval papežský nuncius Ciriaco Rocci¹¹⁸, se v brněnském Rodinném archivu Ditrichštejnů nacházejí pouze čtyři. Z tohoto důvodu je následující shrnutí obsahu nunciovy korespondence velmi stručné. Pouze jeden z těchto čtyř uvedených dopisů byl navíc odeslán v době, kdy Rocci vykonával funkci nuncia u císařského dvora. Nuncius spolu s ním zaslal dne 28. ledna 1631 do Mikulova přiložený dopis kardinála-nepota Barberiniho, který se dnes však v Moravském zemském archivu nenachází, a v druhé polovině dopisu jen ve stručnosti Ditrichštejnovi oznamuje, že byl papežem pověřen legací.¹¹⁹ Legátem a latere měl Rocci být při svatbě uherského krále Ferdinanda se španělskou infantkou Marií Annou, která se pak konala v březnu 1631 ve Vídni.

Zbylé dopisy byly Roccim odeslány v letech před jeho nástupem do funkce nuncia a o vztahu k Ditrichštejnovi rovněž nijak zvlášť nevyprávějí. V nejstarším z nich, který pochází už z roku 1616, Rocci podává Ditrichštejnovi zvěst o úmrtí kardinála Arrigoneho. V případě dvou posledních dopisů jde o pouze o přání k Vánocům a zdvořilostní nabídnutí být Ditrichštejnovi k službám. V souvislosti s takto skrovným počtem dopisů se lze domnívat, že je další korespondence uchována v jiném archivu, což potvrzuje i Tomáš Parma na stránkách své publikace o Ditrichštejnovi, kde je nepřímě zmíněna existence dalších Rocciho dopisů ve vídeňském archivu nunciatur.¹²⁰

Zmíněné části písemné korespondence mohou dopomoci k představě o tom, jak široké bylo pole spolupráce Ditrichštejna s nuncií a jaké konkrétní problémy spolu řešili. S přihlédnutím k Ditrichštejnovým silným vazbám na habsburské vládce můžeme říci, že se vztahy s apoštolskými legáty zejména ke konci dvacátých let 17. století výrazně ochlazovaly. Od počátků specifické politiky barberiniovske kurie byla vůle k vzájemné kooperaci značně vratká, což se týká jak politických otázek, tak i čistě církevních problémů - a to i v době, kdy bylo pokatolictění císařových dědičných zemí tak zásadním tématem. Ochota vycházet vstříc vzájemným požadavkům mezi Ditrichštejnem a nuncií jakoby pokaždé vyvstávala z čistě pragmatického základu. Zvětšující se odtažitost lze sledovat v průběhu toho, jak se jmenování nunciové u císařského dvora střídali. Pokud ještě na začátku dvacátých let byl

¹¹⁸ O osobnosti Ciriaca Rocciho: Silvano GIORDANO, *Rocci Ciriaco*, in: *Dizionario Biografico degli Italiani*, vol. 88, Roma 2017. Heslo ve slovníku dostupné na: <http://www.treccani.it/> [online]

¹¹⁹ Rocci Ditrichštejnovi, 28. ledna 1631, RAD, kart. 441, i. č. 1908/94, fol. 7r. (V edici dopis č. 44)

¹²⁰ T. PARMA, *Kardinál*, s. 360.

Ditrichštejn v rámci rekatolizace ochoten být Caraffovi blízkým spojencem, těsně před jeho odjezem z Vídně už se vůči němu stavěl spíše do protipozice. Zatímco ještě s Pallottou kardinál nacházel prostor pro řešení společných témat, pole spolupráce s jeho následovníkem Roccim se pak ve třicátých letech velmi výrazně zmenšilo.

IV. Závěrem

Kardinál František z Ditrichštejna je dozajista jednou z nejsignifikantnějších osobností pobělohorského období. Pro badatele je obzvlášť zajímavý jako muž, který po potlačení stavovského povstání představoval vůdčí osobnost církevní i politické sféry na Moravě. Z této pozice měl naprosto zásadní vliv na formování nového společenského a politického řádu a zejména jeho rekatolizační úsilí Moravu trvale poznamenalo.

Tento příspěvek se opřel o dosud neinterpretovaný pramen, jímž jsou soubory korespondence tří papežských nunciů u císařského dvora, Carla Caraffy, Giovanni B. Pallotta a Ciriaca Rocciho. Pokud bychom měli na tomto místě spolupráci nunciů a kardinála Ditrichštejna mezi lety 1621 a 1634 shrnout, můžeme konstatovat, že nám písemné prameny v jejich vzájemném vztahu dosvědčily určitou míru zdrženlivosti. Pro hojnou a bezproblémovou kooperaci mezi těmito legáty a Ditrichštejnem nebylo v tomto časovém období ani příliš dobré klima. Velkou překážkou se ukázalo být napětí, které papežská kurie vyvolávala dvouúrovňovým rozdělením moci mezi biskupy a apoštolské legáty.¹²¹ Součinnost Ditrichštejna s třemi zmiňovanými nuncií byla navíc během dvacátých a na počátku třicátých let 17. století ovlivněna zlomem, jenž v papežské politice vůči Habsburkům představoval pontifikát Urbana VIII. Diplomátům, kteří byli ve Vídni zpřítomněni papeže, jenž se svými kroky jasně stavěl do anti-císařské a anti-španělské pozice, Ditrichštejn nemohl být příliš otevřeně nakloněn. Kvůli těmto vnějším faktorům bylo proto nunciům pro užší a přátelskou spolupráci s kardinálem Ditrichštejnem dopřáno jen málo prostoru.

Určité odtažitosti si lze povšimnout právě při zkoumání jejich písemné komunikace a konkrétně dopisů, jež nunciové zaslali Ditrichštejnovi na Moravu, které daly základ tomuto příspěvku. Z per těchto nunciů se v Rodinném archivu Ditrichštejnů v Brně dochoval celkem nízký počet písemností, což svědčí o tom, že kardinál nejspíš nebyl na císařském dvoře pro vyslance stěžejní oporou ani jejich páteřním spolupracovníkem. Pochopitelně se mohli kromě písemné komunikace

¹²¹ A. CATALANO, *Zápas*, s. 177.

stýkat a diskutovat spolu osobně, jelikož se Ditrichštejn často vydával z Mikulova k císařskému dvoru do Vídně, jak také dokazují zmínky v edicích nunciatur.¹²² Avšak ani z těchto pasáží o kardinálovi v dopisech nunciů do Říma nevyplývá, že spolu u dvora v hojné míře konzultovali zásadní církevně-politické problémy. Zrovna tak v dopisech nunciů adresovaných přímo Ditrichštejnovi nenalezneme mnoho informací většího politického významu. Pokud se v nich objevují doklady kooperace mezi kardinálem a nunciem, jsou jimi ve větší míře zmínky o záležitostech mikropolitického charakteru.

Můžeme také zaznamenat, že jejich komunikace byla svázána značnou formálností, skrze kterou jen zřídka prosakují informace osobní povahy. Svědectvím je v této věci i fakt, že valná většina dopisů není psána rukou nuncia, nýbrž písařem. Celkově se korespondence z pohledu obsahu jeví jako poněkud strohá. Nelze popřít, že se v dopisech vyskytují časté vstřícné obraty a pokusy nunciů jimi Ditrichštejna ujistit o své náklonnosti vůči jeho osobě. Je však velice pravděpodobné, že jsou tyto písemné pasáže pouze součástí dobové kurtoazie a strategie disimulace, jež se během komunikace v raném novověku používala velmi často.¹²³

¹²² Rotraud BECKER (ed.), *Nuntiaturberichte aus Deutschland. Nuntiatoren des Giovanni Battista Pallotto und des Ciriaco Rocci (1630–1631)*, Tübingen 2009. Hans KIEWNING (ed.), *Nuntiaturberichte aus Deutschland. Nuntiatoren des Pallotto. 1628–1630*. Bd. 1. 1628, Berlin 1895; Bd. 2. 1629, Berlin 1897.

¹²³ Dissimulatio a jeho role v raně novověké společnosti je rozebráno například v Jon R. SNYDER, *Dissimulation and Deceit in Early Modern Europe*, Los Angeles 2012.

V. Edice listů Carla Caraffy, Giovanni Battisty Pallotta a Ciriaca Rocciho kardinálovi Františkovi z Ditrichštejna

Ediční poznámka

Všechny dopisy, které tato edice představuje, jsou uchovány ve fondu Rodinného archivu Ditrichštejnů, který je uložen v Moravském zemském archivu v Brně. Jsou psány v italském jazyce humanistickou kurzívou. Jelikož se podařilo všechny dopisy datovat, jsou v edici řazeny chronologicky. Zprostředkovány jsou čtenářům v transkribované podobě. Zkratky, které byly v dopisech použity, jsou většinou rozepsány. Ty, které v textu zůstaly, lze nalézt v příloženém seznamu zkratk.

Zpravidla existují mezi datacemi jednotlivých dopisů, které nunciové odeslali na Moravu, rozmezí v délce několika měsíců. V případě Caraffy a Pallotta, kde má toto časové posouzení větší smysl než u Rocciho, lze ovšem v korespondenci vysledovat určité momenty, kdy byly pauzy mezi odesláním dopisů dlouhé pouze v řádu týdnů nebo dokonce dnů. Nejrychleji po sobě bylo odesláno celkem pět listů od nuncia Pallotta, které všechny z Vídně putovaly během září 1629. Při posuzování toho, kolik poštovních psaní bylo z rukou jednotlivých nunciů vyexpedováno za jeden rok, si lze také všimnout určitých rozdílů. Nejvíce se tyto roční součty mění u Caraffy, v jehož souboru dopisů je nejvíce z nich datováno roku 1622, což působí velmi kontrastně ve srovnání s následujícím rokem 1623, ze kterého pochází jen jeden jediný. Vedle datací se lze zaměřit ještě na místo odeslání, kterým je z valné většiny císařské rezidenční město Vídeň. Ve všech třech složkách nunciaturních korespondencí se ale v brněnském archivu dochovaly také dopisy z míst, kde tito muži přebývali před nastoupením ke dvoru. Zastoupené jsou také případy, kdy se nunciové podepisovali z Prahy nebo Řezna, ale je jich minimum.¹

Při vnější analýze si lze zaměřit také na rukopis, který je obvykle precizní. Jeho styl a vzhled se ale často v dopisech jednotlivých odesílatelů mění. Znamená to, že drtivá většina byla napsána rukou písařů, což pro současného badatele představuje výhodu spočívající v bezproblémové čitelnosti, zároveň však tento fakt implikuje (podobně jako stručnost některých dopisů) určitou formálnost vztahů. V několika dopisech se objevují ještě krátké doplněné pasáže, které už pravděpodobně psalo pero konkrétního nuncia. V malé míře jsou u Caraffy a Pallotta také zastoupeny dopisy, které nejspíš Ditrichštejnovi psali bez využití služeb písaře.

¹ Caraffův dopis z Prahy, 27. října 1627, RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 30r. (V edici dopis č. 18)

Oproti většině ostatních jsou sice hůře čitelné, ale na druhou stranu obsahově zajímavější, což nejspíše dokládá, že v těchto několika listech šlo nunciům spíše o pointu sdělení než o jeho formu.²

Shodné rysy je často možné najít i při zkoumání struktury jednotlivých dopisů. Všechny v horní části otevírá tzv. salutatio, jež je obvykle napsané ve zkrácené formě: „Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo“.³ Následuje samotný text, v němž se obvykle vyskytují formální obraty, které se napříč korespondencí všech tří nunciů opakují. Mnohokrát se v dopisech nacházejí pasáže, kde papežští vyslanci kardinála ujišťují o tom, že jsou jeho oddanými služebníky (např. „raccordandomi humilissimo servitore“), nebo kde vyjadřují, že jsou mu dlužní (např. „all'obligationi infinite che devo a Vostra Signoria Illustrissima“). S těmito diplomatickými projevy náklonnosti se v dopisech nunciové i loučí, a to povětšinou větou „le bacio humilissimamente le mani“, což v překladu znamená „co nejponíženeji Vám líbám ruce“, nebo „le fo humilissima reverenza“, tedy „pokorně se klaním“.

Většinou jsou tyto ustálené diplomatické fráze zjednodušovány pomocí zkratk, zejména pokud šlo o dlouhé superlativní výrazy. Při oslovování kardinála nunciové pak nejčastěji používali zkratku „V. S. Ill.“ (Vostra Signoria Illustrissima) či „V. E.“ (Vostra Eminenza), na papeže odkazovali skrze „N. S.“ (Nostro Signore) a na císaře skrze „S. M.“ (Sua Maestà).⁴ Povětšinou se v dopisech objevují i zkratkovité zápisy názvu institucí, o kterých nunciové referují, z nichž jsou zmiňovány například Sede Apostolica nebo Sacra Congregazione. Podobně dlouhé výrazy jsou v dopisech zkracovány za využití horního indexu. Dále jsou běžně zastoupeny kontraxe výrazu „lettera“ a hojně se rovněž vyskytuje stylizované písmeno „p“ ve významu „per“.

Pod pasáží hlavního textu, která je vždy zakončena uvedením data a místa odeslání, je nunciovou rukou připojen podpis. Ten obvykle začíná zkracovanou frází „Di V. Ill.ma et R.ma Humil.mo et devot.mo s.re“⁵, již následuje funkce a jméno daného odesílatele. Caraffa se při pravé straně dolního okraje podepisoval jako Don Carlo, biskup z Aversy („D. C. Vescovo di Aversa“), Pallotto jako arcibiskup ze Soluně („G. B. Arcivescovo di Tessalonica“), později jako kardinál (G. B. Cardinale Pallotto) a Rocci jako arcibiskup z Patrasu („Ciriaco Arcivescovo di Patrasso“). V levém dolním rohu dopisu je většinou uvedené jméno adresáta, a

² Pro příklad dopis Carla Caraffy, 4. ledna 1623, RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 14rv – 15r. (V edici dopis č. 9)

³ V nezkrácené podobě: „Illustrissimo et Reverendissimo Signor mio Padrone Colendissimo“

⁴ Velice užitečný přehled zkratk v Tomáš PARMÁ. *Kardinál František Dietrichstein*. s. 412-413. Pro zorientování se ve zkratkách italských textů se dá využít také Adriano CAPPELLI. *Dizionario di abbreviature latine ed italiane*. Milano 1929.

⁵ Di Vostra Illustrissima et Reverendissima Humilissimo et Devotissimo Servitore“

sice tedy „S. Cardinale Dietrichstein“. U některých listů je kardinálovo jméno uvedeno ještě na druhé straně, při čemž se jedná o nadepsání dopisu, jenž byl před odesláním složen.

1. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

19. července 1621, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 1r.

Caraffa avizuje, že brzy přijede na Moravu kvůli přehlídce papežských vojsk najatých Pietrem Aldobrandinim, vévodou z Carpineta. Doufá, že se při té příležitosti osobně setká s Ditrichštejnem.

Ill.mo et r.mo s.r mio P.rone Col.mo

Con l'occasione del passaggio per costà di Monsignor Arcivescovo di Handrinopoli¹, che v'è Nunzio alla Maestà del Re di Pollonia², vengo à far reverenza à V. S. Ill.ma col mezzo della presente, sebene spero trà breve tempo essere in persona a pagar questo debito, dovendomi transferir costà a veder la mostra delle Genti Pontificie, che assolda il S.r D. Pietro Aldobrandino³, il cui merito conosciuto benissimo da V. S. Ill.ma non hà bisogno appresso di lei d'intercessione per ottenere il benigno favor di V. S. Ill.ma intorno a questa levata, tuttavia facendosi essa à nome di N. S. devo ancora io, come fò con ogni maggior efficacia, supplicarla intorno a ciò della sua protezione, persuadendomi ch'ella per farne cosa grata alla Stà S. sia per compiacessi di far' sì che io con la benignità di V. S. Ill.ma non spenda i miei preghi in vano, e le fò humil. reverenza. Di Vienna li 19. di Luglio 1621.

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

2. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

25. prosince 1621, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 3r

Caraffa Ditrichštejnovi sděluje, že na základě jeho zmínky ohledně papežského vojska zkontaktoval Pietra Aldobrandiniho, kterému správa těchto vojsk na rozdíl od Caraffy náleží.

¹ Cosimo de Torres, titulární arcibiskup v Hadrianopoli (lat. Hadrianopolis in Haemimonto), ve funkci od 17. března 1621 do 5. září 1622, kdy byl jmenován kardinálem. Nunciem v Polsku od 21. května 1621 do 2. prosince 1622.

² Zikmund III., z dynastie Vasovců.

³ I přes shodu jmen se nejedná o kardinála Pietra Aldobrandiniho (synovec papeže Klementa VIII., zemřel 10. února 1621), ale o vévodu z Carpineta, generála ve službách papeže Řehoře XV.

Zároveň děkuje Ditrichštejnovi za vlídnost, kterou mu projevil skrze svého zpovědníka, a ujišťuje ho, že mu náklonnost nezůstane dlužen.

Ill.mo et r.mo s.r mio P.rone Colen.mo

Sopra quello, che V. S. Ill.ma mi accenna delle soldatesche di S. Stà io hò risentitamente scritto al S.r Don Pietro Aldobrandino⁴, il quale spero che prese le necessarie informazioni ne farà la dovuta dimostrazione, appartenendosi ad esso e non à me la cura, e buon Governo di questi Reggimenti. Rendo humilissime grazie à V. S. Ill.ma della sua soprabondante benignità verso di me espostami dal suo Padre Confessore⁵, e conosciuta da me per l'adietro con effetti di somma cortesia, che mi astringono à viverle indissolubilmente obligato.

Con tale occasione fò noto à V. S. Ill.ma che io le hò pregato dal S.re Dio il colmo di ogni piú perfetta felicità, e contento nel Santissimo Natale di N. S.re, e principio del nuovo anno, il quale la Mtà Divina le conceda accompagnato da infiniti appresso, come merita la somma pietà, e valore di V. S. Ill.ma, dalla grandezza del quale io la supplico à misurar la mia devozione verso di lei, et à V. S. Ill.ma fò humil. reverenza. Di Vienna li 25. di Dicembre 1621.

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

3. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

30. dubna 1622, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 5r

Caraffa prosí Ditrichštejna o spolupráci při dopadení a uvěznění dvou delikventů z řad katolických duchovních, kteří se údajně zdržují na panství knížete z Lichtenštejna.

Ill.mo et r.mo s.r mio P.rone Col.mo

Io havevo chiamato a me fra Bartolomeo Buonincontri⁶ fiorentino sacerdote dell ordine del Beato Giovanni de Dio incolpato di qualche eccesso commesso in cotesta Provincia, e di molti altri defetti, per la cognizione de' quali era necessario qualche spazio di tempo, e perciò li havevo assegnato per Carcere la sua propria Cella, mà egli aggravato forse dalla

⁴ Vévoda z Carpineta, generál ve službách papeže Řehoře XV.

⁵ Zpovědníkem Františka z Ditrichštejna byl jezuita Jiří Dingenauer, který žil mezi lety 1571 a 1631.

⁶ Bartolomeo Buonincontri, florentský kněz z řádu sv. Jana z Boha.

conscienza sen'è fuggito insieme con un' suo Compagno chiamato frà Massimiliano Wott⁷ eunuco, il quale è creduto consapevole de' suoi misfatti; onde sentendo che ambedue si siano ritirati à Filitzburg⁸ luogo del signor Principe di Liectstein⁹ prego V. S. Ill.ma à voler dar' ordine che o quivi o in qualsivoglia altra parte, che siano capitati, di cotesta Provincia, vengano fatti Prigioni, et assicuratasi delle Persone loro, riceverò per grazia da V. S. Ill.ma che'ella me ne faccia dare un' motto d'avviso, acciò io possa commetter' quello che deva farsene, e riducendo con tale occasione à memoria à V. S. Ill.ma la mia devot.ma osservanza, humilissimamente me le inchino. Di Vienna li 30. di Aprile 1622.

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

4. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

12. června 1622, Edenburg¹⁰

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 7r

Caraffova reakce na Ditrichštejnův požadavek ohledně přesunutí určitých jeptišek z kláštera Porta Coeli, kterému zatím nemohl vyhovět.

Ill.mo et r.mo s.r mio P.rone Col.mo

Se la translatione delle Monache di Portaceli¹¹, che V. S. Ill.ma desidera fosse stata rimessa à me liberam.te, già V. S. Ill.ma saria servita, perch'ella sopra di me hà autorità assoluta, et ciò che da me dipende deve esser regolato co'l'gusto di lei, mà perche, come V. S. Ill.ma medesima havrà veduto, la translatione sodetta non mi si rimette se non in caso, che in Vienna, ò ne luoghi circonvicini non siano Monache dell' ordine di S. Francesco, però essendovi quelle della Regina¹² le quali se bene vivono con strettezza, nondimeno sono Francescane mi è parso di non poter di meno di non scrivere di novo, per haver sopra di ciò la mente di N. S., dalla cui benignità spero che mi restarà campo di poter servire à V. S. Ill.ma et testificarle con effetti la gran stima,

⁷ Massimiliano Wott, mnich.

⁸ Filitzburg by mohlo být pozměněné označení pro Feldsberg, tedy Valtice, které byly součástí Lichtenštejnova majetku.

⁹ Kniže Karel z Lichtenštejna.

¹⁰ Edenburg, dnes Šoproň.

¹¹ Pravděpodobně je míněn klášter Porta Coeli, německy Himmelfortkloster, ve Vídni. Roku 1605 do kláštera papež Pavel V. dosadil augustiniánky: Himmelfortkloster. *Wien Geschichte Wiki* [online]. [cit. 2020-02-22]. Dostupné z: <https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Himmelfortkloster>.

¹² Jde o vídeňský klášter Královny Andělů (Klarissen-Kloster St. Maria, Königin der Engel), založený Alžbětou Habsburskou.

che tengo de suoi commandamenti, di quali supplicandola à continuarmi la grazia in ogni occorenza, con ogni humiltà le bacio le mani, augurandorle compimento d'ogni prosperità, et consolatione d'Edenburg à 12. Giugno 1622.

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

5. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

14. června 1622, Naistadt¹³

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 8r, vlastnoručně psaný dopis

Caraffa se dotazuje, jak mají být vyplaceny peníze od kněžny ze Stigliana, aby mohly být použity na papežská vojska, jež se zdržují na Moravě.

Ill.mo et r.mo s.r mio P.rone Col.mo

Quelli milli fiorini che per ordine di V. S. Ill.ma ho fatto pagar qui al suo Agente¹⁴ per servizio della S.ra Donna Principessa di Stigliano¹⁵ V. Ill.ma mi farà favore di ordinare chi li paghino al S.re Matheo Pini¹⁶ chi serviranno per la soldatescha che S. Stà mantiene in questi parti e non essendo questa per altro li fò humilissima reverenza da Naistadt li 14. di Giugno 1622.

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

6. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

2. srpna 1622, Edenburg

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 9r

Caraffa doporučuje do Ditrichštejnových služeb italského minoritského mnicha.

¹³ Vídeňské Nové Město

¹⁴ Ditrichštejnův agent Giacomo Olivieri. Roli, kterou sehrál v Ditrichštejnových službách mapuje Tomáš PARMA, *František kardinál Dietrichstein a jeho vztahy k římské kurii. Prostředky a metody politické komunikace ve službách moravské církve*, Brno 2011.

¹⁵ Isabella Gonzaga, kněžna ze Stigliana, bohatá neapolská šlechtična, která byla příbuzensky spřízněná s kardinálem Ditrichštejnem.

¹⁶ Matheo Pini, papežův pověřenec

Ill.mo et r.mo s.r mio P.rone Col.mo

Il padre mio Gio Batista da Bologna dei Minori Conventuali¹⁷ hà servito per Cappellano nel Reggimento di Cavalleria di S. Stà con intera sodisfazione, la qual cagione, oltre all' affetto che sò essergli portato dal suo Generale, non mi permette che lo lasci comparir' davanti à V. S. Ill.ma senza mie lettere nelle quali la supplico a compiacersi di repartirli nelle sue occorenze ogni conveniente aiuto e favore, assicurando V. S. Ill.ma che l'impiegherà in Persona meritevole et accrescerà insieme le mie obbligazioni verso la benignità di V. S. Ill.ma, alla quale fò humilissima reverenza. Da Edenburg li 2. d' Agosto 1622.

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

7. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

5. října 1622, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 10r

Caraffa vyřizuje souhlas hlavy církve s přesunem dvou řeholnic z Vídně, o něž Ditrichštejn žádal pro nový klášter v Brně, při čemž naznačuje papežovu preferenci, aby tyto jeptišky byly příslušnicemi františkánského řádu.

Ill.mo et r.mo s.r mio P.rone Col.mo

Intorno al desiderio di V. S. Ill.ma di aver Monache di questa Città per l'istituzione del suo monastero di Bruna hò havuto il consenso di S. Stà che possano venirvine due di questo di S. Lorenzo di Porta Coeli con far però prima nuova richiesta a questo della Regina, se volessero venirvi, le quali, come della Regola di S. Francesco aggradirebbono più a S. Bne, il che hò voluto significare à V. S. Ill.ma per sua notizia, et perchè possa restar servita di comandare intorno a ciò il suo senso. Et humilissimamente me le inchino. Di Vienna li 15. di Ottobre 1622

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

¹⁷ Giovanni Battista da Bologna, člen řádu minoritů.

8. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

12. října 1622, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 12r

Caraffa chválí Ditrichštejnův postup vůči Novokřtěncům a zmiňuje císařský memoriál, který členům sekty zakazuje pobyt v císařových zemích. Poukazuje na to, že se Novokřtělci stále v určitých oblastech zdržují.

Ill.mo et r.mo s.r mio P.rone Col.mo

La somma pietà di V. S. Ill.ma non lasciava sperare altro che così pronta, et buona spedizione, qual' ella hà eseguito nel negozio delli Anabatisti, i quali non è da comportare che si fermino ne' Contorni di Scalicz¹⁸, et Holicz¹⁹ come V. S. Ill.ma accenna haver preinteso, onde io n' hò fatto ufizio con S. Mtà, e portoli memoriale acciò sia lor' vietato il fermarsi negli stati della Mtà sua; come anco mi sono opposto à medesimi Anabatisti, i quali protetti da qualcuno hanno havuto quà ricorso per ottener più delazione di tempo a sfrattare il Paese, ma S. Mtà hà rigittato ogni loro istanza, et riportatasi all ordinazione di V. S. Ill.ma, alla quale humilissimamente m'inchino. Di Vienna li 12. di Ottobre 1622.

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

9. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

4. ledna 1623, Řezno

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 14rv – 15r, vlastnoručně psaný dopis

Caraffa Ditrichštejna stručně informuje o dění na řezenském sněmu. Dále kardinála zpravuje o tom, kam se dvůr po skončení bude přesouvat, a slibuje, že se při cestě z Prahy do Vídně zastaví osobně v Mikulově. Plánuje ze své pozice nuncia uskutečnit při cestování skrz Moravu vizitace. Ditrichštejna v této věci prosí o vyřízení všech náležitostí.

Ill.mo et r.mo s.r mio P.rone Col.mo

¹⁸ Skalice, dnes slovenské město ležící u hranice s Moravou.

¹⁹ Holíč, sousední slovenské město.

Essendo V. S. Ill.ma tanto mio padrone e vivendo io sotto la protettione di V. S. Ill.ma mi è porto debito mio mandarli le qui incluse copie di lettere di Sig. Card. Ludovisi²⁰ chi mi hà scritto di ordine di N. S. in doi negotii delli quali per essersi parlato direttamente nella corte et ancor fosse stato scritto a V. S. Ill.ma acciò sappia la mente di S. Sta e che io non procuro pigliarmi brigha senza fondamento. Il proposito d'Closterneuburg²¹ gia mi hà fatto parlar' di voler obbedir' et io li ho risposto che voglio la sua petitione formata e così questo negotio sarà finito. Arcivescovo di Salzburg²² con adito stà con la sua sebene da alcuni giorni in quà perchè si vadi ammolendo spero di non partir dal Convento senza haver il consenso sebene non ho raggione io d'poter pretender' troppo mentre detto Monsignor Arcivescovo celebrando vigilia e giorno Di Natale in presenza di S. M. ed tutta la corte si fare mettere il baldacchino quel che sia accaduto circa questo credo che V. S. Ill.ma lo sappia però nonglelo replico.

Circa poi al convento sebene non viene Sassonia²³ speramo di finirlo fra quindici giorni e bene e con gusto di tutti li Boni, poi si onde si andrà a Monaco per alcuni giorni e poi a Praga per doi mesi e di là a Vienna. Però il vino che V. S. Ill.ma mi fece gratia me lo piglerò quando passerò per Moravia per andar a Vienna. Il Sig. Conte d'Ognat²⁴ con molte e molte settimane che non si sente bene con una febretta che potra dar in etticho o fisico con malenconia grande non si è caggionata dall' infermità o di altro. Devo ancor suppliar V. S. Ill.ma se come li supplicai in Vienna che comandando V. S. Ill.ma e contentandoli che io faccio far la visita in nome mio come d'Nunzio in Moravia mi facci graziea di mandarmi il nome di che V. S. Ill. comanderà a ch'io la commetterò. Accio da Praga potrà mandar la patente per poter cominciar ad effeuar quel che si è cominciato in altre parti nella quale le finirà piacendo a Dio secondo li comandamenti di Padroni. Con che facendo a V. S. Ill.ma humilissima reverenza li bacio reverentemente le vesti da Ratisbona²⁵ li 4. di Gennaio 1623.

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

²⁰ Kardinál Ludovico Ludovisi, synovec papeže Řehoře XV.

²¹ Klosterneuburg je klášter augustiniánských kanovníků poblíž Vídně. Od roku 1616 do 1629 byl jeho proboštem Andreas Mosmiller von Landsberg.

²² Salzburským arcibiskupem byl v této době Paris von Lodron (ve funkci od 1619 do 1653)

²³ Saský kurfiřt Jan Jiří I.

²⁴ Španělský diplomat Íñigo Vélez de Guevara y Tassis, hrabě de Oñate a de Villamediana.

²⁵ Řezno.

10. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

23. února 1624, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 16r

Caraffa doporučuje do Ditrichštejnových služeb hraběte della Torre, který cestuje na Moravu, a žádá ho, aby hraběte zahrnul svou přízní.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Il signor Conte della Torre²⁶ sapendo quanto io sia divoto servitore di V. S. Ill.ma mi hà pregato che io nella sua venuta costì l'havessi voluto accompagnare con una mia lettera acciò V. S. Ill.ma avesse per raccomandati li suoi interessi. Però con quel maggior affetto che posso lo raccomando à V. S. Ill. per esser persona di merito da se stessa, e della ch'ella ne pigli la sua protezione: et io qualunque dimostrazione che lui riceverà dalla benignità di V. S. Ill.ma lo riceverò per favor singolare, e gli ne resterò perpetuamente oblig.mo e con tal fine facendo à V. S. Ill.ma humilissima riverenza le prego da Dio ogni compita felicità.

Di Vienna li 23. di Febbraio 1624

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

11. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

12. března 1624, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 17r

Caraffa odpovídá na Ditrichštejnův dopis ohledně návratu Novokřtěnců na Moravu, zpravuje ho o tom, že se snažil v této věci od císaře získat příslušné instrukce a že císař vydá nový memoriál.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

²⁶ Není snadné identifikovat, kdo z rodu della Torre mohl zmíněným hrabětem být. Pravděpodobně jde o jednoho ze synů Raimonda della Torre (1555-1623) - Francesca Feba, Gianfilippa nebo Raimonda, kteří se pohybovali ve Vídni.

Gino BENZONI, *Della Torre, Raimondo*, in: Dizionario Biografico degli Italiani, vol. 37, Roma 1989. Heslo ve slovníku dostupné rovněž na: <http://www.treccani.it/> [online].

Non prima delli sette di marzo hò ricevuta la lettera di V. S. Ill.ma del primo di detto mese in materia del ritorno, che'han fatto gli Anabattisti in cotesta Provincia di Moravia protetti da alcuni Principali, e subito fui da S. M. à farne querela, et impetrare circa ciò ordini opportuni à V. S. Ill. ma S. M. si degnò dirmi d'haver sopra ciò già ordinato à V. S. Ill.ma quanto io desideravo con occasione che V. S. Ill.ma gli havea scritto questo particolare: tuttavia volse ch'io gli lasciassi il memoriale acciò di nuovo s'ordinasse. Rendo però a V. S. Ill. humilissime gratie dell'aviso che s'è degnata darmi, et ancora la supplico in avvenire col suo solito santo zelo, e pietà interporre la sua autorità in simile negotii, perche l'ombra di quella supererà tutte le difficoltà, alla quale non potrà arrivare la mia debolezza, e di nuovo rendendoli infinitissime gratie le prego dal signor Dio ogni compita felicità. Di Vienna li 12. di Marzo 1624.

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

12. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

22. října 1624, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 19r

Caraffa Ditrichštejna zpravuje o tom, že dostal z Říma pověření publikovat dvě listiny. Posílá mu kopie dopisů, aby ho do záležitosti zasvětil.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Li Padroni da Roma mi comandano, ch'io debba procurar di far publicar per tutto l'Imperio l'Inditione dell'Anno santo, e la sospensione dell'Indulgenze: et io stimarei di far torto alla devotione et osservanza che porto à V. S. Ill.ma se mancassi al mio debito di non fargline parte: E però per sodisfare al comandamento de Padroni, et all'obbligo mio, mando à V. S. Ill.ma qui incluse le lettere Apostoliche intorno questa materia, e con lettere riceverà anco il vivo affetto che tengo di servirla, e con raccordarmela humilissimo servitore la supplico à volermi favorir dell'honor de'suoi comandamenti e le prego dal Sig.r ogni compita felicità. Di Vienna li 22. d'Ottobre 1624.

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

13. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

29. října 1624, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 21r

Caraffa Ditrichštejnovi posílá dopisy z Říma a vyjadřuje potěšení nad třemi nově jmenovanými kardinály.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Con la posta di questa settimana son venute nel mio piego le due qui incluse letterè di V. S. Ill.ma e perche una di esse è del nuovo sig.r Cardinal Magalotti²⁷ uno di tre Cardinali nuovamente agguinti al Sacro Collegio vengo doppiamente à rallegrarmene con V.S.Ill.ma non solo per la promotione de' nuovi fratelli ma anco perche continuamente mi si porge occasione di servir V.S.Ill.ma e raccordarmele humilissimo servitore cosa ch'io sempre sommamente ambisco, mentre con tal fine le fò humilissima riverenza. Di Vienna li 29. d'Ottobre 1624

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

14. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

26. března 1625, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 23r

Caraffa Ditichštejna upozorňuje, že kněžna ze Stigliana očekává karidnálovu odpověď na mnohé její dopisy. Nabízí se, že může být prostředníkem, až bude Ditrichštejn své odpovědi kněžně posílat.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

La S.ra Principessa di Stigliano mi scrive d'haver scritte molte lettere a V. S. Ill.ma e che mai hà ricevuto alcuna risposta, e però ha mandato à me l'inclusa lettera che la debba recapitare à V. S. Ill.ma pregandola se vorrà rispondere alla sudetta S.ra Principessa, à volermi favorire di mandar à me le lettere che haveranno fido recapito, che in un tempo haverò occasione di servir à V. S. Ill.ma e sodisfarò in parte alle infinite obligationi che le devo, et anco servirò à quella

²⁷ Kardinál Lorenzo Magalotti, mezi lety 1623 – 1628 kardinál státní sekretář.

signora che stà tanto ansiosa delle lettere di V. S. Ill.ma alla quale raccordandomi humilissimo servitore con augurarle felicissime queste sante feste paschali le fò humillissima riverenza.

Di Vienna li 26. di Marzo 1625.

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

15. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

30. dubna 1625, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 24r

Caraffa přeposílá Ditrichštejnovi dopisy z Říma.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

La presente occasione di dover inviar à V. S. Ill.ma l'incluse lettere Pastoralì venutemi dà Padroni di Roma m'è stata carissima, poiche mi porge occasione di dovermi raccordar per humilissimo servitore di V. S. Ill.ma. Spero che questa servirà in testimonianza anche del mio humilissimo afetto verso la persona di V. S. Ill.ma la quale supplicandola dell'honore de suoi comandamenti di quà riverisco humilmente e dal signore li prego ogni compita felicità.

Di Vienna li 30. d'Aprile 1625.

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

16. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

13. prosince 1625, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 26r

Caraffa zasílá Ditrichštejnovi kopii dopisu Kongregace de Propaganda Fide, který se týká jeho kardinálského prstenu. Prosí ho o instrukce v této záležitosti.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

La Sacra Congregatione de Propaganda Fide m'hà mandata l'inclusa lettera colla nota di quello che importa l'Anello Cardinalitio di V. S. Ill.ma et io tanto della lettera come della nota gli ne mando copia. Vengo dunqe à far humillissima riverenza à V. S. Ill.ma supplicandola à degnarsi

di comandarmi quello che sopra questo fatto doverò eseguire che ne starò i suoi benignissimi comandamenti per poterne poi dar parte alla Sacra Congregazione et augurandoli felicissime l'imminenti feste del Santissimo Natale li fò humilissima riverenza.

Di Vienna li 13. di Decembre 1625

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

17. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

31. prosince 1625, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 28r

Caraffovo přání k Vánocům a k Novému roku, ke kterému přikládá papežské breve.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Se bene con una altra mia hò sodisfatto all'obligationi infinite che devo à V. S. Ill.ma coll'annuntiarli le feste del Santissimo Natale di N. S. colme di ogni felicità, non dimeno dovendoli inviare (come fò effettivamente) il Breve congiunto di N.S. non potendomi contenere ne'termini ordinarii come servitore humilissimo che li sono più d'ogni altro, mi avvaloro di quest'occasione e di nuovo vengo ad augurar à V. S. Ill.ma questo Capo d'anno pieno di tutte quelle prosperità ch'io suo affettuosissimo servitore li posso desiderare, con molti altri anco tutti felici, et à V. S. Ill.ma fò humilissima riverenza.

Vienna li 31. di Decembre 1625

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

18. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

27. října 1627, Praha

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 30r

Caraffa Ditrichštejna zpravuje o svatbě Taddea Barberiniho s Annou Collonnou. Omlouvá se, že ho kardinál Barberini o události neinformoval dříve a slibuje, že oznámení z Říma brzy obdrží.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Con questa vengo à far humilissima riverenza à V. S. Ill.ma et à darli parte d'ordine dell' Ill.mo Sig.r Cardinal Barberino²⁸ Padrone della conclusione del Parentado per il matrimonio fatto tra l'Eccelesentissimo signor. D. Taddeo Nipote²⁹ di N. S. e l'Eccelesentissima Sig.ra D. Anna Colonna³⁰, et à supplicar di più V. S. Ill.ma d'haver scusato detto Sig.r Ill.mo Padrone se non hà potuto per la brevità del tempo con sue lettere particolari significargli, perche supplirà con le seguenti, che forse all'arrivo di questa V. S. Ill.ma l'haverà ricevute, et in tanto li ratifico la mia humilissima servitù, e li fò hum.ma riv.a.

Praga li 27. d'Ottobre 1627

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

19. Nuncius Carlo Caraffa kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

14. července 1628, Vídeň

Originál: RAD, kart. 430, i. č. 1905/136, fol. 32r, vlastnoručně psaný dopis

Caraffa se omlouvá, že Ditrichštejna ve Vídni nezastihnul před odjezdem do Mikulova a prosí ho o informace z jednání s císařem a ministry. Táže se na možnost dosažení kardinálátu.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Non possi haver fortuna ancor che ci fosse stato alcune volte, di far riverenza a V. S. Ill.ma avanti che pasasse da questa corte per Nichilsburg³¹ però prendo ordine d' inviarli la qui inclusa che è in proposito di quel negozio del quale a tener ne feci molto a V. Ill.ma supplicandola reverentemente a farmi favor (se cosi parerà alla somma prudenza di V. S. Ill.ma) d'informarmi se avesse passato qualche altro uffizio con S. M. o con suoi ministri oltre quello si degnerà significarmi in questo negotio e di più di superarmi il suo prudentissimo parere di quel che si doverà fare per il honor dovuto alla Sacra dignità del Cardinalato. Con che a V. Ill.ma facendo humilissima reverenza bacio reverentemente le vesti da Vienna li 14 di Luglio 1628.

Di V. Ill.ma et R.ma

²⁸ Kardinál Francesco Barberini, synovec papeže Urbana VIII.

²⁹ Taddeo Barberini, synovec papeže Urbana VIII. (1603–1647). O obou synovcích Urbana VIII. se lze dočíst v Irene FOSI – Alexander KOLLER (edd.), *Papato e impero nel pontificato di Urbano VIII. (1623-1644)*, Città del Vaticano 2013.

³⁰ Anna Colonna, kněžna z Paliana, dcera Filippa Colonna a Lucrezie Tomacelli (1601–1658).

³¹ Mikulov.

Humil.mo obl.mo et devot.mo s.re

D. C. Vescovo di Aversa

20. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

26. listopadu 1626, Lisabon

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 1r

Pallottovo přání k Vánocům, u této příležitosti se Ditrichštejnovi připomíná jako jeho věrný služebník.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Poiche la lontananza mi priva dell'occasioni di servir a V. S. Ill.ma come devo, hò tanto maggior desiderio di certificarla che mi sta sempre presente l'obligatione che le professo. Con questo intento fò hora quest' offitio di augurare à V. S. Ill. colme di ogni prosperità le feste del Santissimo Natale supplicandola insieme riverentemente che si degni experimentar la devotissima servitù mia con farmi gratia de suoi comandamenti et a V. S. Ill.ma faccio humilissima riverenza.

Lisbona 26. Nov.re 1626

Di S. S. Ill.ma et R.ma

Devot.mo et hum.mo ser.re

G. B. Pallotto

21. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

19. listopadu 1628, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 3r

Pallotto odpovídá na kardinálův požadavek ve věci sv. Cyrila a Metoděje. Vyjadřuje naději, že papež, kardinál Barberini i Kongregace vyjdou kardinálovi vstříc.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Riconosco singularmente honorata dalla benignità di V. S. Ill.ma la mia servitù col commandamento che si compiace farmi con la sua de 15. Ste circa le confirmationi degli' offitii di S. Cirillo e Metodio³², sicome ne riconosco altrettanto accresciuto il numero degl'oblighi, che

³² Sv. Cyril a Metoděj.

professo à V. S. Ill.ma. Non mancarò pertanto sodisfar^e al mio debito in quel che può nascer dalla mia debolezza, assicurandomi nel resto che l'affettuosa dispositione di N. S. e l'osservanza dell Ill.mo S.r Card.l Barberino³³ verso V. S. Ill.ma concorreranno in questo negotio all'adempimento della sodisfatione e gusto di V. S. Ill.ma come confido saranno anche per fare gl'Ill.mi S.ri della Sacra Congregatione e chi parteciparà nel negotio suddetto. Io poi di quel che seguirà darò à suo tempo conto à V. S. Ill.ma qual supplicando humilissimamente di favorirmi del continuo d'altri suoi commandamenti per fine riverentemente me le inchino. Di Vienna 19. Novembre 1628.

Di V. S. Ill.ma e R.ma

Devot.mo et oblig.mo ser.re

G. B. Pallotto Arc. Di Tess.ca

22. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

29. listopadu 1628, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 5rv

Pallotto píše Ditrichštejnovi v záležitosti mistrů pro papežskou mincovnu a ve jménu papeže mu děkuje za pomoc. Souhlasí s kardinálem, že bude lepší mistry nejdříve nechat předvést svou práci ve Vídni, než je hned vyslat do Říma.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Dalla benignissima di V. S. Ill.ma di 23. del corrente riconosco il cortese pensiero, che si compiace havere del negotio de maestri della machina per la Zecca desiderata da N. S. et in nome di S. Bne le ne rendo affettuosissime grazie. Di certo io non mi sarò saputo dichiarare nella mia lettera intorno alla missione de maestri suddetti à Roma, poichè à me ancora par bonnissimo il parere di V. S. Ill.ma che sia espediente far più tosto venir quà le mostre dell'impronte, accio siano lavorate in queste parti, che voler procurar, che gl'artifici delle medesime vadano à Roma, e mi confermo che in questa conformità sarà necessario di fare, quando là non si trovino maestri che se n'intendano, e sappiano ben lavorar gl'istessi instrumenti, come crederei, che ci potesse essere. Intanto aspetto ricever da V. S. Ill.ma favor con la notitia di quel che haverà riportato dalle persone della professione si come di sentire quel che mi verrà ordinato di Roma dopo la relatione ch'io diedi di tutto quel che si offeriva in questo particolare. E supplicando affettuosissimamente V. S. Ill.ma dell'honor de suoi commandamenti

³³ Kardinál Francesco Barberini, synovec papeže Urbana VIII.

e della continuata sua grazia e protezione. Le auguro prosperità maggiore e le faccio per fine humilissima riverenza. Di Vienna 29. Novembre 1628.

Di V. S. Ill.ma e R.ma

Devot.mo et oblig.mo ser.re

G. B. Pallotto Arc. Di Tess.ca

23. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

16. prosince 1628, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 7rv

Pallotto reaguje na Ditrichštejnův požadavek, aby bylo v Římě jeho agentovi vyplaceno dvě stě dukátů, a píše, že jeho vlastní římský agent toto bez prodlení vyplní. Zároveň Ditrichštejnovi oznamuje, že se ve Vídni za přítomnosti císařské rodiny uskutečnilo rukou kardinála Klesla jeho svěcení.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Tengo la benignissima di V. S. Ill.ma de 10. Ste, dalla quale vedo l'obbligo, che hò di render hora, come faccio, molte grazie alla sua cortesissima humanità non solo per la memoria, che si compiace tener del particular de maestri della machina per la zecca, mà anche per l'honor che mi fà commandandomi ch'io la serva in Roma col far sborsar ducento zecchini all S.r Oliviero³⁴ Agente di V. S. Ill.ma. In conformità però con questo medesimo ordinario scrivo là al mio Agente, che lo faccia subito, et intanto non lascio di supplicar V. S. Ill.ma a rendersi certa, che io più d'ogni altro suo obligatissimo servitore desidero ch'ella esserciti l'autorità, che sà d'havere sopra la persona, e cose mie.

Dò conto à V. S. Ill.ma che Domenica passata seguí la mia consecratione per mano del Sig.r Card.l Clesselio³⁵ nella cappella di Palazzo, dove con le presenze loro le Maestà dell'Imperatore Imperatrice e Rè d'Ungheria³⁶, e l'A. S. Serenissime si compiacquero honorar quell'[?] e perchè confido che V. S. Ill.ma per la sua benigna volontà si compiacca sodisfarsi d'ogni mio buon successo, cosí spero sia per sentir volentieri, e gradir la parte, che l'invio di questo, al quale V.

³⁴ Ditrichštejnův agent Giacomo Olivieri. Roli, kterou sehrál v Ditrichštejnových službách mapuje Tomáš PARMA, *František kardinál Dietrichstein a jeho vztahy k římské kurii. Prostředky a metody politické komunikace ve službách moravské církve*, Brno 2011.

³⁵ Melchior Klesl, vídeňský biskup a kardinál (1552 – 1630). Literatura k této osobnosti převážně v němčině: Rudolf John SCHLEICH, *Melchior Khlesl and the Habsburg Bruderzwist. 1605–1612*. New York 1968. Alois EDER, *Kardnal Khlesl und sein Werk*. Wien 1950.

³⁶ Císař Ferdinand II., císařovna Eleonora Gonzaga a uherský král Ferdinand III.

S. Ill.ma si è degnata habilitarmi. Intanto attendendo quel che V. S. Ill.ma mi favorirà comunicarmi dopo la relatione che haverà riportata nel suddetto particolar de maestri, resto pregandole dal S.re Dio maggior felicità, e le faccio humilissima riverenza. Di Vienna 16. Dicembre 1628.

Di V. S. Ill.ma e R.ma

Devot.mo et oblig.mo ser.re

G. B. Pallotto Arc. Di Tess.ca

24. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

17. ledna 1629, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 9r, diktovaný dopis s vlastnoručně psaným postskriptem

Pallotto Ditrichštejna zpravuje o návratu knížete Eggenberka do Vídně a doufá, že se i s kardinálem brzy ve Vídni osobně setká a že Ditrichštejn při jednání o italských záležitostech podpoří to, aby se situace nadále nezhoršovala.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Nell'inviar' à V. S. Ill.ma l'accluse lettere venute nel mio piego di Roma non hò voluto lasciar di riverirla come faccio, affettuosissimamente con questa, che sarà a V. S. Ill.ma contrasegno della mia humilissima et obligatissima devotione già che i suoi commandamenti non m'habilitano à darglilo con maggiori atti di servitù. Di quelli supplico V. S. Ill.ma honorarmi del continuo et int.r augurandoli vera felicità per fine profondamente me le inchino. Di Vienna 17. Gennaio 1629.

Spero che il ritorno del S. Principe di Echembergh³⁷ seguito hieri con buona salute di S. S. mi sia per portar in breve occasion di riverir personalmente V. S. Ill.ma e la sua presenza sia per sostener che le cose d'Italia anzi della Christianità non trabocchino a quelle rotture, alle quali sento che si vanno incaminando, e che non potranno seguire senza grandissimo disservizio di Dio e pregiudizio della Religione Cattolica et a V. S. Ill.ma mi confermo

Devot.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Pallotto Arc. di Tess.ca

³⁷ Kníže Jan Oldřich z Eggenbergu. Dostupná literatura: Anna KUBÍKOVÁ, *Eggenberkové. Z bankéřské lavice na knížecí stolec*, Praha 2016. Jitka RADIMSKÁ (a kol.), *Ve znamení havranů*, České Budějovice 2012.

25. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

7. dubna 1629, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 11r

Pallotto dle příkazů z Říma žádá Ditrichštejna o informace týkající se opata kláštera Santa Croce.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Dall'acclusa copia d'un memoriale, dato in Roma per parte dell'Abbate di Santa Croce³⁸, si dengerà V. S. Ill.ma di vedere quello, di che vien supplicato dall'Abbate medesimo, et essendomi perciò stato rimesso affine di prender sopra del contenuto piena informatione. Ne potend' io haverla più certa, che col mezzo dell'avvenuta di V. S. Ill.ma. La supplico riverentemente a restar servita di farmen' haver tanta notizia, quanta basti per poter sodisfar all'ordine che me n'è stato dato, che si come per il favore ch'io riceverò dalla benignità di V. S. Ill.ma s'acresceranno notabilmente le mie obligationi così l'accerto che non resterò d'adempierle in qualche parte, s'ella si compiacerà di somministrarmene il modo con l'honor dei suoi comandamenti et à V. S. Ill.ma faccio per fine profondissima riverenza di Vienna
7. Aprile 1629.

Di V. S. Ill.ma et R.ma

Devot.mo et Hum.mo Ser.re

G. B. Arc. di Tess.ca

26. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

3. září 1629, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 13r

Pallotto Ditrichštejnovi sděluje, že od něj obdržel listiny týkající se papežské mincovny a že je již odeslal kardinálu Barberinimu.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Con la lettera di V. S. Ill.ma de 30. caduto hò ricevuto le carte annesse, che concernono il negotio della stampa di monete per via d'acqua desiderata da N. S.. Sabato appunto, che mi

³⁸ Opatem kláštera Heiligenkreuz (italsky Santa Croce) nedaleko Vídně byl v této době olomoucký rodák Christoph Schäfer (ve funkci 1615-1637).

guinsero le inviai all' Ill.mo Sig.r Card.l Barberino³⁹ significandole, che l' indisposizione dell Maestro haveva impedito non li fusse fatto prima, e non dubito che è S. S. Ill.ma e S. Bne vi riconoscerà l' affettuosa humanità di lei, si come io non posso lasciar di confissarmi molto favorito dalla medesima in questa occasione dalla qual mentre piglio maggior confidenza di supplicarla come faccio de suoi commandamenti a V. S. Ill.ma resto riverentemente inchinandomi di Vienna 3. Settembre 1629.

Di V. S. Ill.ma e R.ma

Devot.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Arc. di Tess.ca

27. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

13. září 1629, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 15r

Pallotto píše, že obdržel písemné vyznání víry pana Prainera. Uvádí komplikace, kvůli kterým se odeslání tohoto listu do Říma zdrží.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Haverei Sabbatho medesimo che mi giunse la professione della fede del Sig. Prainer⁴⁰ con la lettera di V. S. Ill.ma, inviato à Roma il suo processo. Se si fusse trovato qui il mio Cancelliere che per negotio preciso era uscito i giorni avanti, mentre del resto il processo era spedito, e non mi mancava se non la detta professione senza quale non si poteva mandare. Saria già ciò seguito, se il signor Prainer avanti di partir avesse professato in mia mano, sicome l' haverei procurato quando havessi havuto à tempo notitia della sua partenza. Si mandarà tuttavia con l' ordinario prossimo senza fallo spremendomi al pari della conservatione della buona grazia di V. S. Ill.ma che ella veda tutti que' segni, ch'io voglia darle della mia obligatissima devotione e le faccio humilissima riverenza di Vienna 13. Settembre 1629.

Di V. S. Ill.ma e R.ma

Devot.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Arc. di Tess.ca

³⁹ Kardinál Francesco Barberini, synovec papeže Urbana VIII.

⁴⁰ Zřejmě Filip Friedrich Breuner, člen olomoucké kapituly. Medailonek o této osobnosti v T. PARMA, *Kardinál František Dietrichstein*, s. 272-273.

28. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

16. září 1629, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 17rv, diktovaný dopis s vlastnoručně psaným postskriptem

Pallotto píše ve věci Ditrichštejnova požadavku, aby bylo vyřízeno schválení určitých úřadů. Přikládá depeši kardinála Barberiniho. Vysvětluje složitost procesu, která věc vyžaduje při jejím schvalování v Římě, a omlouvá se za zpoždění.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Godo d'haver sodisfatto il commandamento che V. S. Ill.ma si degnò farmi di procurar l'approbatione delli offitii, che si contenevano nel libretto già mandatomì, inviandole con questa il dispaccio dell' Ill.mo Sig. Card.l Barberino⁴¹, che porta la grazia ottenutane da N. S. con l'eccezioni e correzioni che V. S. Ill.ma vi vederà. Io secondo il mio strettissimo debito non hò lasciato di tenerlo sollecitato di quà, et il S.r Gio. Batt. Bottini⁴² in Roma non hà pretermesso applicatione ò diligenza possibile, acciò il negotio venisse presto all' espeditione. Nondimeno se per esser stato discusso nella Sacra Congregatione e per essersi dovuto trattar con persone deputate, come molto più per haver convenuto prima superar molte, e gravissimi difficoltà da principio offertesi, hà ricevuto necessariamente alcuna dilatione. Confido però che tuttavia V. S. Ill.ma si compiacerà riconoscervi il mio ardentissimo desiderio di servirla si come può restar tanto più certificata dell' affettuosissima osservanza del S. Card. Barberino verso la persona di lei, quanto S. S. Ill.ma nel promover con ogni efficacia e calore il buon esito di questo negotio ne hà havuto principalissimo scopo. E pregando il S.re Dio per la continuata felicità di V. S. Ill.ma le faccio per fine hum.ma riverenza di Vienna 16. Settembre 1629.

Alla quale invio con questa la stessa lettera che mi scrive in questa occasione l' Ill.mo S. Card. Barberino accio veda la stima che fa N. S. della persona di V. S. Ill.ma e quanto il medesimo S. Cardinale desidera servirla mentr'io me le ricordo.

Devot.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Arc. di Tess.ca

⁴¹ Kardinál Francesco Barberini, synovec papeže Urbana VIII.

⁴² Giovanni Battista Bottini, římský advokát.

29. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

28. října 1629, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 19r

Pallotto sděluje, že od Ditrichštejna obržel koncept dopisu, který na jeho přání odešle nunciovi do Polska.

Ill.mo et R.mo S.r mio P.rone Col.mo

Ho ricevuto con mio particolarissimo gusto la minuta della lettera che devo scriver à Monsignor Nuntio di Polonia⁴³, la qual V. S. Ill.ma si è compiaciuta rimandarmi con la sua de 24. corrente. Posdomani, che il corriere ordinario si spedisce à quella volta, non lascerò con essa servir puntualmente come devo alla sodisfattione e commandamento di V. S. Ill.ma alla qual augurando continuata felicità facciole per fine hummilissima riverenza di Vienna 28. Ottobre 1624.

Di V. S. Ill.ma e R.ma

Devot.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Arc. di Tess.ca

30. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

29. listopadu 1629, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 21r

Pallotto zasílá Ditrichštejnovi dopisy z Říma. Sděluje, že obržel zprávy o procesu ohledně pana Prainera.

Ill.mo et R.mo S.r mio Oss.mo

Dopo haver scritto a V. S. Ill.ma ho trovato in alcuni miei pieghi giunti mi di Roma l'accluse sue lettere, le quali non hò voluto lasciar d'accompagnar con la presente per valerme di qualsivoglia occasione di confirmarle il mio particolare desiderio di servirla. Dal S. Gio. Battista Bottini con lettere de 17. corrente tengo avviso del processo per Mons. Prainer⁴⁴, e della consegna fattane da lui all'Agente di V. S. Ill.ma alla quale confidando che giugnera grata la nota del resto della Promotione le ne invio l'aggiunta copia, e le bacio per fine humilissimamente le mani di Vienna 29. Novembre 1629.

⁴³ Antonio Santacroce, nuncius v Polsku od 16. dubna 1627 do 10. března 1631.

⁴⁴ Zřejmě Filip Friedrich Breuner, člen olomoucké kapituly.

Di V. S. Ill.ma e R.ma
Hummil.mo et Oblig.mo Ser.re
G. B. Card.e Pallotto

31. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

7. prosince 1629, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 22r

Pallotto se omlouvá, že jeho dopis Ditrichštejn obrží se zpožděním. Zároveň mu děkuje, že vyjádřil potěšení nad jeho jmenováním kardinálem.

Ill.mo et R.mo S.r mio Oss.mo

Per l'assenza di V. S. Ill.ma da Nichilspurgh⁴⁵ le sarà giunta tardi la mia lettera, con la qual le diedi parte della promotione per occasione dell' istesso corriero che ne recò la nuova di Roma, e seguito il viaggio verso Polonia⁴⁶ per portarla al Sig.r Card.l Santa Croce⁴⁷. Con tutto ciò confido, che V. S. Ill.ma vi haverà riconosciuta non meno la mia affettuosissima osservanza. Si come io riconosco hora nella sua de 2. Ste la singolare humanità e bontà di V. S. Ill.ma che l'hà messa à sentir con gusto il mio avanzamento⁴⁸, è darmene segno con si cortese offitio. Ne rendo à V. S. Ill.ma cordialissime grazie alla quali conguignendo mio testimonio di sentirne accresciute le mie obligationi con lei, la prego de suoi commandamenti e le bacio per fine humilmente le mani di Vienna 7. Decembre 1629.

D. V. Ill.ma e R.ma
Hummil.mo et Oblig.mo Ser.re
G. B. Card.e Pallotto

32. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

2. ledna 1630, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 24rv

Pallotto Ditrichštejnovi oznamuje, že obdržel kardinálský klobouk. Avizuje, že se u této příležitosti odehraje ve Vídni obřad. Byl by rád, kdyby Ditrichštejn přijal jeho pozvání. O

⁴⁵ Mikulov

⁴⁶ Polsko.

⁴⁷ Antonio Santacroce, nuncius v Polsku od 16. dubna 1627 do 10. března 1631.

⁴⁸ Pallotto byl Urbanem VIII. povýšen na kardinála 18. listopadu 1629.

budoucí události mluvil i s císařem, při čemž okolnosti obřadu naplánují, až bude Ditrichštějn přítomen.

Ill.mo et R.mo S.r mio Oss.mo

Giunse hiersera quà il Sig.r Guglielmo Mormanno⁴⁹ Cameriere d' honore di N. S. con la berretta Cardinalitia, che all infinita benignità di S. Bne è piaciuto inviarmi. Ne dò parte à V. S. Ill.ma per debito della mia devotissima osservanza, e desiderando nella funtione del riceverla restar maggiormente honorato da V. S. Ill.ma e confidando, che à lei potrà esser di gusto, come quella, che compiaciutasi già di haver parte in habilitarmi collocandomi nel posto sacerdotale, mi fà sperar, che si compiacerà anche haverla in quest' honore, che mi s'accresce. La supplico humilissimamente con la confidenza di suo obligatissimo servitore che quando possa senza molto suo incommodo, si degni farmi quest' honore. Non lasciando d'accennarle, che havendo io dato di questo mio desiderio parte alla M.tà dell'Imperatore questa sera, e domandando quando si compiaceria, che si facene detta funtione, la M.tà S. ne hà mostrato gusto, e si è compiaciuta di lasciar per la venuta di V. S. Ill.ma il resolver presente lei il modo, e'l giorno della funtione medesima che pare potrebbe essere nella prossima Domenica futura, e nella cappella nuova di S. M.tà e mentre auguro à V. S. Ill.ma maggiori prosperità, le bacio per fine humilissimamente le mani di Vienna 1. Gennaio 1630.

D. V. Ill.ma e R.ma

Hummil.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Card.e Pallotto

33. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

3. února 1630, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 26rv, vlastnoručně psaný dopis

Pallotto píše ohledně Ditrichštejnova požadavku, který s ním komunikoval jakýsi páter z řádu minoritů, přičemž uvádí, že nemínil svou odpověď kardinála jakkoliv rozrušit. Ujišťuje Ditrichštejna, že s ním souhlasí ve věci potírání deliktů i v tom, že by veřejné skandály neměly zůstat nepotrestány.

Ill.mo et R.mo S.r mio Oss.mo

⁴⁹ Guglielmo Mormanno, čestný komoří papeže.

È affatto contro l'intentione e desiderio mio che a V. S. Ill.ma habbia portato il minimo disturbo quel che da me le fù risposto in occasione dell Padre Provinciale de Padri Conventuali, e quel che a tocca dal medesimo. Se fù detto, havendo il contrario preteso et havuto per fine servire a V. S. Ill.ma e sodisfare al suo ardentissimo zelo. Al Padre Provinciale circa il negotio che di ordine di V. S. Ill.ma mi comunicò dissi quel tanto che mi si offeriva hinc inde senza alcuna resolutione o dichiarazione di quel che giudicassi doversi fare, anzi rimettendolo totalmente all'eminenza del sapere e prudenza di V. S. Ill.ma et alla sua determinatione. Onde resto maravigliato anche se habbia insinuato come mio sento, che non si debba attendere alli publici scandali, e delitti di santa conseguenza com'ella dice massime che dalle parole di lui potevo raccogliere, che avanti la deputazione de Comisarii il preteso eccesso cosi per ragione della qualità principesca come di altre circostanze di persone e luoghi fusse di maniera secreto, che ne meno le publiche dimostrazioni delle diligenze fatte poi da Comisarii fussero state bastanti a cagionarne forse prova [?] che publicita, ancor che per altro ne risultasse occasione di parlare. Et io non dissento punto dal parer di V. S. Ill.ma e dal suo zelo che scandali publici e delitti di conseguenza non si lascino impuniti ancor che non vi fusse publico accusatore, se pero con fondamento non si potessero per ventura temer conseguenze de scandali e delitti maggiori, il che però se militi nel presente caso non lo sò, e non posso se non lasciarlo alla prudentissima e vigilantissima mente di V. S. Ill.ma.

Quanto poi all'accennatole nella mia lettera circa li suoi ministri in materia della clausura, e de Monasteri soggetti immediatamente alla Sede Apostolica, volsi a punto intendere per il seguito nel caso presente nel quale si tratta di Monastero di tal qualità per esser di ordine regolare che gode per concessioni. Apliche di simile privilegio e ne gode anche il possesso per qualche me ne attesta il presente Padre Provinciale et altri che han per molti anni governato la medesima Provincia, e la qualita del caso medesimo non dava luogo d'introdurre persona secolare in Monasterio senza violatione della clausura. Confido che V. S. Ill.ma riconoscerà di nuovo la mia singolare osservanza verso la sua persona, e desideroso di darlene più chiari segni col servirla, anche per sodisfare alle obligatione che le professo, la supplico quanto posso affettuosissimamente a porgermene le occassioni col favor di suoi commandamenti e le bacio humilissimamente le mani di Vienna 3. Febbratio 1630.

Di V. S. Ill.ma e R.ma

Hummil.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Card.e Pallotto

34. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

5. února 1630, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 28r, vlastnoručně psaný dopis

Pallota píše o pánech z Althannu a uvádí, že se v jejich prospěch přimluvil u Ferdinanda II. Zároveň Ditrichštejnovi sděluje, že císař ponouká barona Quintina Althanna k návratu do Jaroslavic.

Ill.mo et R.mo S.r mio Oss.mo

Si è compiaciuta S. Mtà Cesarea a mia intercessione concedere a questi Signori di Althan⁵⁰ la gratia che per hora vedrà V. S. Ill.ma dall'aggiunta copia di lettera diretta a V. S. Ill.ma medesima. E non essendosi hoggi potuta sottoscrivere da S. Mtà per le occupationi del tempo e convedendo al Baron Quintino⁵¹ non differir più il suo ritorno verso Iosloviz⁵², ha dar a me occasione di restar con nuova obligatione alla singolare bontà di V. S. Ill.ma con la confidenza che dando credenza a questo mio testimonio come ne la supplico si compiacerà non solo far eseguir in quella conformità, ma di far anche sperimentare li effetti dell'efficace e benigna sua protezione e favore nelle occorrenze che si offerivano nell'avvenire, con certezza di obligarne principalmente me stesso, che per tanti altri titoli a V. S. Ill.ma nessuna cosa maggiormente desidero che le occasioni di darle segni della mia gratitudine onde pregandola dell'honor de suoi commandamenti resto baciandole humilissimamente le mani di Vienna 5. di Febbraio 1630.

Di V. Ill.ma e R.ma

Hummil.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Card.e Pallotto

35. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

4. března 1630, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 29r, vlastnoručně psaný dopis

Pallotto Ditrichštejna ujišťuje o své náklonnosti a píše, že je s kardinálem ve všem za jedno.

⁵⁰ Althanové – šlechtický rod. Zabývá se jimi Tomáš KNOZ, *Althannové v Sále předků - mezi legendou a skutečností*, in: Eva Dvořáková – Bohumil Samek (edd.), *Sál předků na zámku ve Vranově nad Dyjí*, Brno 2003, s. 7-24.

⁵¹ Quintin Leo z Althannu, říšský hrabě (1577 – 1634).

⁵² Jaroslavice, ve vlastnictví rodu Althannů od roku 1609.

Ill.mo et R.mo S.r mio Oss.mo

L'obligatissima osservanza che per ragioni hereditarie e proprie devo alla persona di V. S. Ill.ma possono renderla pienamente persuata che'io sia a parte di tutto cio che le tocchi. Non ho pero potuto lasciar di darlene rincontro nell'occasione che le significherà il renditor della presente, alla cui voce rimettendomi, e pregandola a creder qualche le saprà esprimer della vera e sincerissima mia devotione verso V. S. Ill.ma resto baciandole humilissimamente le mani. Di Vienna 4. Marzo 1630.

Di V. Ill.ma e R.ma

Hummil.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Card.e Pallotto

36. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

15. března 1630, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 31r

Pallotto posílá Ditrichštejnovi kopie dopisů, které zaslal kardinálu Santacroce, ve věci odmítnutí kardinálova biskupství.

Ill.mo et R.mo S.r mio Oss.mo

Con questa vengono le copie delle lettere da me scritte al S. Card.l Santa Croce⁵³ in proposito della rinuntia del Vescovato di V. S. Ill.ma la qual da esse vederà, che non mi sono allontanato da quel che ella mi hà commandato. E supplicando V. S. Ill.ma di continuarmi l'honor d'altre occassioni di servirla le bacio senza più hummilissimamente le mani.

Di Vienna 15. Marzo 1630.

Di V. Ill.ma e R.ma

Hummil.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Card.e Pallotto

⁵³ Kardinál Antonio Santacroce.

37. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

22. července 1630, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 33r

Pallotto sděluje, že ho od cesty do Říma zdrželo avízo, aby počkal na příjezd nunzia. Doufá ale, že mu toto zdržení zavdá příležitost osobně se setkat s Ditrichštejnem po kardinálově návratu z Itálie.

Eminent.mo et Rev.mo Sig.r mio Oss.mo

Pensavo d'esser in Italia a quest'hora, e già havevo le robbe sopra i carri per incaminarmi a quella volta, quando mi sopragiunse di Roma avviso, che per secondar' il senso, e gusto di N. S. mi conveniva aspettar l'arrivo di Monsignor Nuntio per abboccarmi seco. Godo grandemente che questo trattenimento sia stato cagione, ch'io senta in queste parti il prospero ritorno d'Italia di V. Eminenza, ma molto più goderei, se l'aspettativa di Monsignore medesimo non m'impedisce di venir a riverir presentialemente V. Eminenza. Mentre però non è concesso a me stesso, hò voluto almeno farne espressione à V. Eminenza col mezzo del presente mio gentil huomo, il qual dovendole col rallegrarsi seco in mio nome della buona salute di V. Eminenza testificar insieme la mia obligatissima osservanza e desiderio, conche vivo di partir per Italia honorato de suoi commandamenti. Supplico V. Emimenza à prestarle piena fede, e consolando il mio desiderio assicurarmi insieme della continuatione della sua grazia. Et à V. Eminenza bacio humilissimamente le mani.

Di Vienna 22. Luglio 1630.

Di V. Emin.za Rev.ma

Hummil.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Card.e Pallotto

38. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

30. července 1630, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 35rv, vlastnoručně psaný dopis

Pallotto odpovídá na Ditrichštejnův memoriál, který se týkal farnosti Hrádek u Znojma. Vzdorného faráře si předvolal před svůj tribunál. Ditrichštejnovi vysvětluje, proč do této věci zasáhl a ujišťuje ho, že mu tímto z pozice nuncia nemíní udělat žádnou újmu a že plně respektuje Ditrichštejnovu ordinární jurisdikci.

Eminent.mo et Rev.mo Sig.r mio Oss.mo

Hoggi m'è stata resa la lettera di V. Eminenza de 27 stè assieme col memoriale incluso toccante la persona del Paroco di Ertberg⁵⁴. Devo però dire in risposta a V. Eminenza, che essendosi li mesi pasati per alcuni delitti, che si pretendono contro del sudetto Paroco, havuto ricorso al sig.r. Commendatore di Meilperg⁵⁵ dell'ordine Hierosolymitano⁵⁶, al quale si asserisce spettare la Parochiale di Ertberg, perche vi pigliasse provisione, hà il medesimo Commendatore non ostante il ricorso tralasciato di provedervi. Et perche la Parochiale medesima come spettante all'Ordine Hiensolymitano è notoriamente esente dalla giurisditione ordinaria, perciò si è havuto ricorso da me con m.ta istanza, perche volessi provedervi con l'avvenuta Aplica. Havendovi dunque con questo presupposto messo le mani, e commetto al Decano di Retz⁵⁷ che sopra i medesimi pretesi delitti pigliasse informatione, come hà fatto, m'è parso necessario [?] la detta informatione di far venir quà il Paroco per giustificarli di quello, che resulta contro di lui, et havendolo fatto citare à comparire, hà ricusato di obedire, e fatto poco conto della giurisditione Apostolica, e perciò è stato dal medesimo Decano rimesso à questo tribunale. Da questo, ch'io accenno à V. Eminenza puol' ella conoscer i fondamenti per li quali mi son mosso à per le mani in questo negotio. Et si come con l'essermi io valsuto dell' avvenuta, che mi compete come Nunzio della Sede Apostolica non hò preteso di portar pregiudizio alcuno à quella di V. Eminenza, così se all'Eminenza Vostra ò à suoi ufficiali si offerirà qualche cosa in contrario la prego a farmelo sapere, un sicurezza che non solo non sarò per pregiudicar in modo alcuno alla giurisditione ordinaria di V. Eminenza, mà per quello, che spetta, e si deve alla persona di V. Eminenza, sarò per darle sempre segno della particolar osservanza et obligatione che le professo. Et à V. E. bacio humilissimamente le mani. Vienna 30. Luglio 1630.

Di V. Eminenza R.ma

Hummil.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Card.e Pallotto

⁵⁴ Hrádek u Znojma

⁵⁵ Mailberg v Dolních Rakousích

⁵⁶ Rytířský řád Božího hrobu jeruzalémského.

⁵⁷ Rakouské město nedaleko moravských hranic, česky Reteč nebo Řešice.

39. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

25. září 1630, Vídeň

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 37r, diktovaný dopis s vlastnoručně psaným postscriptem

Pallotto reaguje na Ditrichštejnův memoriál, který mu byl zaslán ohledně jistého kardinálova poddaného. Omlouvá se, že jeho požadavek nebude moci vyplnit. Není v jeho pravomoci řešit s ním spojené přečiny, a proto ani nemůže záležitost komunikovat s Římem.

Eminent.mo et Rev.mo Sig.r mio Oss.mo

Hò ricevuto la lettera di V. Eminenza delle 16. corrente col commandamento che si compiace inviarmi circa il contenuto del memoriale di Tobia Francesco Casner⁵⁸ suo suddito. Hò considerato quello ch'egli desiderava riportar da me, e perche vedo di non poter consolarlo, e sodisfar insieme al gusto di V. Eminenza mi è forza ringratiar l'Eminenza V. dell honor, che mi fà, senza darle in quest' occasione maggior segno dell'ardente, et obligata mia volontà di servirla che una nuova sincerissima ratificatione che le ne faccio con la presente. La supplico per tanto di non diminuir la certezza della mia divotione, mà compensarmi più tosto questa, che perdo, con molte altre opportunità, dove vaglia incontrar la sodisfattione di V. Eminenza e le bacio per fine humilissimamente le mani. Di Vienna 25. Settembre 1630.

Il non poter sodisfar alla domanda del ranovamento da V. E. e per difesso di potestà perche nelle mie facolta si esclude il poter dispensar nell'irregolarità et bigamia, e per le medesime non mi è concesso ingerirmi nelle speditioni di Roma che concernono materie non comprese nelle medesime facolta. Io sto pigliando le [?] con buon successo et il miglior che potro havere sarà tener molte occasioni di servir a V. E. alla quale resto

Hum.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Card.l Pallotto

⁵⁸ Tobia Francesco Casner, Ditrichštejnův poddaný.

40. Nuncius Giovanni Battista Pallotto kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

21. června 1631, Řím

Originál: RAD, kart. 439, i. č. 1908/6, fol. 39r

Pallotto oznamuje, že se stal legátem ve Ferrare a nabízí Ditrichštejnovi své služby i z této nové funkce. Zpravuje Ditrichštejna o svém novém titulu kardinála di S. Silvestro.

Emin.mo et Rev.mo Sig.r mio Oss.mo

Mi persuado che ogni prospero avvenimento, che il S.re Dio si compiace concedermi dia à V. Eminenza materia di piacere, onde tanto più devo sodisfar al mio debito in partecipargli. Vengo però a dar conto all'Emnenza V. che N. S. per nuovo eccesso della sua bontà hà voluto dichiararmi Legato di Ferrara, la qual carica potendomi talvolta maggiormente habilitar a servir V. Eminenza mi fò lecito di rinovarle affettuosamente instante per l'honor de suoi commandamenti. È stata incomparabile la consolatione che hò ricevuto dall'altra grazia fattami nel medesimo tempo da S. Bne che mi honoro del titolo di S. Silvestro, perche havendo goduto quella Chiesa a gloria del nome, e protettione di V. Eminenza si è trovata vacante sino che l'Eminenza Vostra si habbia formato il successore con le sue mani nella persona del più certo, et obligato servitore che habbia. Questo successo mi terrà tanto più viva la memoria delle mie infinite obligationi verso l'Eminenza Vostra, alla qual per fine bacio humilis. le mani, e prego dal S.re Dio compite felicità. Di Roma 21. Giugno 1631.

Di V. Em.za Rev.ma

Hum.mo et Oblig.mo Ser.re

G. B. Card.l Pallotto

41. Nuncius Ciriaco Rocci kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

30. dubna 1616, Řím

Originál: RAD, kart. 441, i. č. 1908/94, fol. 1r

Rocci zpravuje Ditrichštejna o smrti kardinála Arrigoneho. Od papežského dvora mu nabízí své služby.

Ill.mo et R.mo S.re P.ron mio Oss.mo

Essendo piaciuto à Dio benedettissimo di chiamare à se il S. Cardinale Arrigone⁵⁹ fel. me.⁶⁰ ho stimato esser mio debito il darne conto con la presentte à V. S. Ill.ma, sapendo che per sua bontà sentirà dispiacere di questa grandissima perdita, poiche anco V. S. Ill.ma ce n'ha molta parte per la professione che detto Sig.r Card.le faceva di eserle divotissimo servitore. Supplico però V. S. Ill.ma che s'io potrò in qualche parte supplire alla manzanza di esso col servirla in questa corte, si degni favorirmi de suoi comandamenti, che sarò sempre per riceverli, et eseguirli con ogni prontezza. Et à V. S. Ill.ma bacio humilissimamente le mani.

Di Roma 30. di Aprile 1616

Di V. S. Ill.ma et R.ma

Humilis.mo et Devotis.mo Ser.re

Ciriaco Rocci

42. Nuncius Ciriaco Rocci kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

6. října 1628, Altorf

Originál: RAD, kart. 441, i. č. 1908/94, fol. 3r

Rocciho vánoční přání.

Ill.mo et R.mo S.re mio P.ron Col.mo

Poichè non ho altra occasione di ricordar à V. S. Ill.ma la mia servitù, incontro volentieri questa d'annunciarle felicissime le feste prossime di Natale. Sarà affetto della somma benignità di V. S. Ill.ma il gradire il mio ufficio, e l'honorarmi tal hora de suoi comandamenti, come vi la supplico instantissimamente. E le fò humilissima riverenza. D'Altorf li 6. Ottobre 1628.

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo et Divot.mo Ser.re

Cir.co Arciv.o di Patrasso

43. Nuncius Ciriaco Rocci kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

1. prosince 1629, Lucern

Originál: RAD, kart. 441, i. č. 1908/94, fol. 5r

Rocciho vánoční přání.

⁵⁹ Kardinál Pompeo Arrigoni (1552–1616).

⁶⁰ Felice memoria.

Ill.mo et R.mo S.re mio P.ron Col.mo

Vorrei havere spesse occasioni di ricordare a V. S. Ill.ma la mia vera divotione, ma à pena mi trovo questa semplice et ordinaria, d'annunciarle, come fò con tutto l'animo, felicissime le feste prossime di Natale. V. S. Ill.ma può porgermene molte mediante l'honorè de suoi comandamenti. Onde d'essi resto supplicandola metre senza più le fò humilissima riverenza.

Di Lucerna il 1. Decembre 1629

Di V. Ill.ma et R.ma

Humil.mo et Obligat.mo Ser.re

Cir.co Arciv.o di Patrasso

44. Nuncius Ciriaco Rocci kardinálu Františkovi z Ditrichštejna

28. ledna 1631, Vídeň

Originál: RAD, kart. 441, i. č. 1908/94, fol. 7r

Rocci posílá Ditrichštejnovi dopis od kardinála Barberiniho a sděluje mu, že byl pověřen legací u příležitosti svatby uherského krále.

Eminent.mo e R.mo Sig.r mio P.ron Col.mo

Con l'occasione d'inviar à Vra Eminenza l'acclusa dell'Eminentissimo Signor Card.le Barberino vengo à rallegrarmi con esso lei della legatione, conferitale dalla S.tà di N. S., per le nozze della M.tà del Re d'Ongheria⁶¹. E mentre la supplico à degnarsi d'honorarmi de suoi comandamenti, per poter esercitare con Vostra Eminenza la mia divota servitù, le fò humilissima riverenza. Di Vienna li 28. Gennaio 1631.

Di Vostra Eminenza

Humil.mo et Obligat.mo Ser.re

Cir.co Arciv.o di Patrasso

⁶¹ Ferdinand III. Habsburský

VI. Seznam zkratek

A. S.	Altezza sua/Altezze Sue
Mtà	Maestà
N. S.	Nostro Signore
S. Bne	Sua Beatitudine
S. M.	Sua Maestà
S. Stà	Sua Santità
Ste	presente
V. E.	Vostra Eminenza
V. S. Ill.ma	Vostra Signoria Illustrissima

VII. Seznam pramenů a literatury

Prameny:

NA Praha, Sbírka prepisů z italských a vatikánských archivů, kart. 122, i. č. 687, 690, 691.

NA Praha, Sbírka prepisů z italských a vatikánských archivů, kart. 174, i. č. 748, 749.

MZA, Rodinný archiv Ditrichštejnů, G 140, kart. 430, i. č. 1905/136.

MZA, Rodinný archiv Ditrichštejnů, G 140, kart. 439, i. č. 1908/6.

MZA, Rodinný archiv Ditrichštejnů, G 140, kart. 441, i. č. 1908/94.

Vydané prameny:

BECKER Rotraud (ed.), *Nuntiaturberichte aus Deutschland. Nuntiaturen des Giovanni Battista Pallotto und des Ciriaco Rocci (1630–1631)*, Tübingen 2009.

ČERNUŠÁK Tomáš, *Epistulae et acta nuntiorum apostolicorum apud imperatorem 1592-1628. Tomus IV. Epistulae et acta Antonii Caetani 1607-1611. Pars IV. September 1608 - Junius 1609*, Praha 2013.

ČERNUŠÁK Tomáš, *Epistulae et acta nuntiorum apostolicorum apud imperatorem 1592-1628. Tomus IV. Epistulae et acta Antonii Caetani 1607-1611. Pars V. Julius 1609 - Februarius 1611*, Praha 2017.

KIEWNING Hans (ed.), *Nuntiaturrechnungen aus Deutschland. Nuntiaturrechnungen des Pallotto. 1628–1630. Bd. 1. 1628*, Berlin 1895; *Bd. 2. 1629*, Berlin 1897.

KOLLMANN Hynek (ed.), *Acta Sacrae Congregationis de Propaganda Fide res gestas Bohemicas illustrantia I (1622-1623)*, Pragae 1923-1950; *II (1623-1624)*, Pragae 1954-1955.

MÜLLER Joseph Godehard (ed.), *Carlo Caraffa vescovo d'Aversa, Relatione dello stato dell'Imperio e della Germania fatta dopo il ritorno della sua nuntiatura appresso l'imperatore 1628*, Vídeň 1859.

PAZDEROVÁ Alena (ed.), *Epistulae et acta nuntiorum apostolicorum apud imperatorem. Tomus I. Epistulae et acta Cesari Speciani 1592–1598. Pars I–III (1592–1594)*, Praha 2016.

Literatura:

BALCÁREK Pavel, *Kardinál František Ditrichštejn 1570-1636. Gubernátor Moravy*, České Budějovice 2007.

BALCÁREK Pavel, *Le nunziature di Carlo Caraffa degli anni 1621-1628 e la loro accessibilità in forma di edizione*, Bolletino dell'Istituto storico ceco di Roma, č. 3, 2002, s. 71-90.

BALCÁREK Pavel, *Z korespondence Carla Caraffy o pobělohorské Moravě*, in: Ivan Hlaváček – Jan Hrdina (edd.), *Facta probant homines. Sborník k životnímu jubileu prof. Zdeňky Hledíkové*, Praha 1998, s. 22-46.

BECKER Rotraud, *Die Wiener Nuntiaturrechnungen um 1630. Spannungen in den Beziehungen zwischen Kardinal Klesl und Nuntius Pallotto*, in: Gisela Fleckenstein – Michael Klocker – Norbert Schlossmacher (ed.), *Kirchengeschichte. Alte und neue Wege. Festschrift für Christoph Weber*. Frankfurt am Main 2008, s. 215-245.

BIRELEY Robert, *Ferdinand II, Counter-Reformation emperor, 1578-1637*, New York 2014.

BIRELEY Robert, *The Jesuits and the Thirty Years War. Kings, Courts, and Confessors*, Cambridge 2003.

BURIÁNKOVÁ Michaela – MAREK Pavel, *Nejstarší císařská ambasáda: zástupci rakouských Habsburků ve Španělsku*, in: Jiří Kubeš (ed.), *V zastoupení císaře. Česká a moravská aristokracie v habsburské diplomacii 1640-1740*, Praha 2018.

BŮŽEK Václav (ed.), *Společnost českých zemí v raném novověku: Struktury, identity, konflikty*, Praha 2010.

CATALANO Alessandro, *La politica della curia romana in Boemia dalla strategia del nunzio Carlo Carafa a quella del cappuccino Valeriano Magni*, in: Richard Bösel – Grete Klingenstein – Alexander Koller (edd.), *Kaiserhof - Papsthof (16.-18. Jahrhundert)*, Wien 2006, s. 105-121.

CATALANO Alessandro, *Zápas o svědomí. Kardinál Arnošt Vojtěch z Harrachu (1598-1667) a protireformace v Čechách*, Praha 2008.

ČERNUŠÁK Tomáš (ed.), *Papežství a české země v tisíciletých dějinách*, Praha 2017.

ČERNUŠÁK Tomáš – MAREK Pavel, *Vztahové sítě španělských a papežských diplomatů u císařského dvora na pozadí krize z let 1608-1609*, ČČH 115, 2017, s. 1075-1097.

EVANS Robert John Weston, *Vznik habsburské monarchie 1550-1700*, Praha 2003.

FOLTÝN Dušan - SOMMER Petr – VLČEK Pavel (edd.), *Encyklopedie českých klášterů*, Praha 1997.

FOSI Irene – KOLLER Alexander (edd.), *Papato e impero nel pontificato di Urbano VIII. (1623-1644)*, Città del Vaticano 2013.

GONZÁLEZ CUERVA Rubén, *Vienna, the Spanish Ambassador and the Nuncio: the 3rd Marquis of Aytona and the Fading Catholic Alliance (1624-1629)*, *Theatrum Historiae* 23, 2018, s. 113-132.

GONZÁLEZ CUERVA Rubén – MAREK Pavel, *Vienna/Prague. The Dynastic Network between the Imperial and the Spanish Courts (1556–1619)*, in: Rubén González Cuerva – Alexander Koller (edd.), *A Europe of Courts, a Europe of Factions, Political Groups at Early Modern Centres of Power (1550-1700)*, Lieden – Boston 2017, s. 130-155.

KNOZ Tomáš, *Pobělohorské konfiskace. Moravský průběh, střeoevropské souvislosti, obecné aspekty*, Brno 2006.

KNOZ Tomáš, *Pobělohorské konfiskace na Moravě jako komunikace na ose císař – zemský gubernátor*, ČMM 113, 1994, s. 101-114.

KORDIOVSKÝ Emil – SVOBODA Miroslav (edd.), *Kardinál František z Ditrichštejna a jeho doba. XXIX. mikulovské sympozium, 11.-12. října 2006*, Mikulov 2006.

MAREK Pavel, *Die Rolle der spanischen Klienten aus den Reihen des böhmischen und mährischen Adels bei der Lösung des Bruderzwistes*, in: Václav Bůžek (ed.), *Ein Bruderzwist im Hause Habsburg (1608-1611)*, České Budějovice 2010, (= Opera historica 14), s. 179-209.

MAREK Pavel, *La diplomacia española y la papal en la corte imperial de Fernando II*, *Studia historica. Historia moderna* 30, 2008, s. 109-143.

MAREK Pavel, *La embajada en la corte imperial (1558-1641). Figuras de los embajadores y estrategias clientelares*, Praha 2013.

MAREK Pavel, *Pernštejnské ženy. Marie Manrique de Lara a její dcery ve službách habsburské monarchie*, Praha 2018.

MAREK Pavel, *Politický vliv Španělska a papežského státu na císařském dvoře Ferdinanda II.*, ČMM 126, 2007, s. 285-318.

MAREK Pavel, *Sňatky mezi rakouskými a španělskými Habsburky*, in: Václav Bůžek – Rostislav Smíšek (edd.), *Habsburkové. Země Koruny české ve středoevropské monarchii*, Praha 2017, s. 254-257.

MAREK Pavel, *"Španělská strana" na císařském dvoře? K problematice jednoho pojmu z politických dějin*, ČČH 113, 2015, s. 965-990.

MIKULEC Jiří (ed.), *Církev a společnost raného novověku v Čechách a na Moravě*, Praha 2013.

MLČÁK Leoš (ed.), *Kardinál František z Dietrichsteina (1570-1636). Prelát a politik neklidného věku*, Olomouc 2008.

OBRŠLÍK Jindřich – ŘEZNÍČEK Jan – VOLDÁN Vladimír, *Rodinný archiv Dietrichštejnů. Katalog fondu G 140 MZA*, sv. 1-3, Brno 1979.

PARMA Tomáš, *František kardinál Dietrichstein a jeho vztahy k římské kurii. Prostředky a metody politické komunikace ve službách moravské církve*, Brno 2011.

PARMA Tomáš, *„In habitu itinerario quasi laicali“: Účast kardinála Dietrichštejna na dvojím konkláve roku 1605 podle jednoho vatikánského pramene*, ČMM 124, 2005, s. 203-226.

PARROTT David, *The Mantuan Succession: A Sovereignty Dispute in Early Modern Europe*, English Historical Review 112, 1997, s. 20–65.

PIERATI Paolo, *The Pope, the King and the Family. Triple Loyalty and Diplomatic Negotiations of the Apostolic Nuncio Antonio Caetani at the Court of Madrid (1611-1618)*, Libros de la corte 12, 2006, s. 7-24.

SEJBAL Jiří, *Dějiny peněz na Moravě*. Brno 1979.

SOUSEDÍK Stanislav, *Valerián Magni 1586-1661. Kapitola z kulturních dějin Čech 17. století*. Praha 1983.

STLOUKAL Karel, *Papežská politika a císařský dvůr pražský na přelomu XVI. a XVII. Věku*, Praha 1925.

TENORA Jan, *František kardinál Ditrichštejn. Jeho mládí, volba za biskupa a začátek biskupství*, Hlídka 23, 1906, s. 19-26, 86-91, 166-179, 254-266.

VOREL Petr, *La storia della piastra d'argento di Urbano VIII. L'attività della zecca romana sul finire del pontificato di Urbano VIII. e il catalogo dettagliato delle piastre d'argento pontificie degli anni 1634-1644*, Roma-Praha 2013.

VYBÍRAL Zdeněk, *Politická komunikace aristokratické společnosti českých zemí na počátku novověku*, České Budějovice 2005.

ZUBER Rudolf, *Mladá léta kardinála Ditrichštejna*, Praha 1946.

Elektronické zdroje:

<https://www.catholic.org/encyclopedia/>

<http://www.treccani.it/>

Resumé

Předložená práce je založena na písemné komunikaci tří papežských nunciů, kteří byli vysláni k císařskému dvoru do Vídně mezi lety 1621-1634, s kardinálem a olomouckým biskupem Františkem z Ditrichštejna. Vychází z dochovaných italských dopisů, které nunciové zaslali kardinálovi na Moravu. Práce spadá do badatelského trendu posledních let, zaměřeného na problematiku vícenásobné loajality, která je i jejím metodologickým východiskem. Cílem práce je ukázat, jak se Ditrichštejnovy vazby na tři mocenská centra, jimiž byly Vídeň, Madrid a Řím, odrážely na jeho působení coby církevního, dvorského a zemského hodnostáře s funkcemi nedílně spojenými s tehdejší vrcholnou politikou. Jako císařův služebník a především španělský klient byl velmi úzce vázán službou habsburské dynastii. Tato pouta ho v jeho pozici kardinála a biskupa přivedla do nesnadné situace zejména v období pontifikátu Urbana VIII., který byl znám jako zapřísáhlý stoupenec Francie. Politické strategie tří zmíněných mocenských činitelů, které se od konce dvacátých let 17. dostaly do otevřeného rozporu, ve velké míře ovlivňovaly i Ditrichštejnův postoj k diplomatickým zástupcům papeže ve Vídni. Jak dosvědčuje korespondence nunciů, pro rozvíjení vzájemné spolupráce s kardinálem existoval v tehdejší politické atmosféře jen omezený prostor. Práce je doplněna pramennou edicí in extenso.